

CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACII

Bulletin lidských práv

Vážené dámy a pánové,

v novém Bulletinu Vám přinášíme rozhovor s předními odborníky z Rady Evropy o tom, jak probíhá dohled nad vnitrostátní implementací rozsudků Evropského soudu pro lidská práva.

Pokračujeme příspěvkem Daniely Petržilkové, která shrnuje závěry jednání lidskoprávních smluvních orgánů v Ženevě za první polovinu roku.

V sekci Mezinárodní trestní spravedlnost informuje Jakub Hedl o případu pachatelů zločinů v Sýrii, který probíhá v Německu na základě tzv. univerzální jurisdikce.

Eliška Hůlová z evropské sekce se zaměřuje na rozsudek štrasburského soudu, podle kterého je

zavedení tříleté čekací doby pro žádost o sloučení rodiny neslučitelné s právem na rodinný život.

V mezinárodní sekci diskutuje Aneta Navrátilová, jak vlády několika států zneužívaly izraelský špiónážní systém Pegasus za účelem sledování novinářů a lidskoprávních aktivistů.

Tereza Kuklová z české sekce přibližuje obsah výroční zprávy veřejného ochránce práv za rok 2020. Jaké legislativní změny navrhoval a které nejdůležitější stížnosti během „pandemického“ roku řešil?

Příjemné čtení Vám přeje

Jan Lhotský

Editor Bulletinu lidských práv
Vedoucí Centra pro lidská práva a demokracii

Obsah

Téma		3
<ul style="list-style-type: none"> • Jak probíhá implementace rozsudků Evropského soudu pro lidská práva? Rozhovor o činnosti Oddělení výkonu rozsudků Rady Evropy • Závěry jednání lidskoprávních smluvních orgánů v Ženevě za leden–červenec 2021 		3 9
1) Mezinárodní trestní spravedlnost		14
<ul style="list-style-type: none"> • Bývalí členové syrské rozvědky souzeni v Německu za zločiny proti lidskosti • Záměr zahrnout ekocidu do jurisdikce Mezinárodního trestního soudu – může se setkat s úspěchem? • Německo uznalo genocidu v Namibii z počátku 20. století a přislíbilo rozvojovou pomoc 		14 17 19
2) Evropský systém ochrany lidských práv		22
<ul style="list-style-type: none"> • Aktuality evropské sekce: srpen 2021 • ESLP: Dánská politika slučování rodin cizinců je v rozporu s Úmluvou • Náboženské symboly: SDEU povoluje podnikatelům zakázat muslimské šátky 		22 24 26
3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva		28
<ul style="list-style-type: none"> • Vlády několika států zneužívaly izraelský špionážní systém Pegasus • Haiti: krize ústavnosti 		28 30
4) Česká republika a lidská práva		32
<ul style="list-style-type: none"> • Mimořádný rok 2020 z pohledu výroční zprávy veřejného ochránce práv • Nejvyšší správní soud už potřetí zrušil mimořádné opatření týkající se respirátorů • Tempel proti České republice – doživotně odsouzený muž uspěl u ESLP • Průlomový nálezk k přezkumu rozhodnutí o uložení kázeňského trestu pokuty ve výkonu trestu odnětí svobody 		32 35 37 39
Monitoring lidskoprávních publikací		41
Redakce Bulletinu		42

Citace titulní fotografie: Budova Agora, ve které sídlí Oddělení výkonu rozsudků Rady Evropy, autor: Jan Lhotský, editace: ořez.

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, **na webu** Centra najdete řadu zajímavých informací. V sekci **Blog** naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci **Akce** se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například **seznam letních škol**, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále **manuál výzkumu lidských práv** s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Jak probíhá implementace rozsudků Evropského soudu pro lidská práva?

Rozhovor o činnosti Oddělení výkonu rozsudků Rady Evropy

Jan Lhotský

Z pohledu právníků Evropského soudu pro lidská práva se může zdát, že vynesemím rozsudku veškerá práce končí. Jiný pohled na to však mají právníci Oddělení výkonu rozsudků Rady Evropy, pro něž je to právě tento okamžik, kterým jejich práce začíná. Co je zapotřebí k zahájení a monitorování úspěšné implementace rozsudků štrasburského soudu na národní úrovni?

Oddělení pro výkon rozsudků je součástí štrasburského mechanismu lidských práv, kterému se obecně nedostává velké pozornosti. Přesto je to právě tento orgán, který dohlíží na implementaci rozsudků Evropského soudu pro lidská práva na národní úrovni států, jenž pak vede ke skutečným změnám. Máme radost, že Vám můžeme představit rozhovor s Clare Ovey, vedoucí Oddělení výkonu rozsudků, a Szymonem Janczarkem, právníkem, který se zabývá českými případy.

Život rozsudku

Mohla byste na začátek prosím stručně vysvětlit, jaká je role Oddělení výkonu rozsudků?

Clare Ovey: Oddělení výkonu rozsudků (Oddělení) je součástí Generálního ředitelství pro lidská práva a právní stát Rady Evropy. Naše pozice spočívá ve dvou rolích. Hlavní rolí je podpora práce Výboru ministrů (Výbor) na základě článku 46 Evropské úmluvy o lidských právech (Úmluva). To znamená, že Oddělení napomáhá s dohledem nad výko-

Medailonek Clare Ovey na webu Rady Evropy [2]

HEAD OF DEPARTMENT OF THE EXECUTION OF JUDGMENTS, COUNCIL OF EUROPE

Clare Ovey

Clare Ovey studied Law at Cambridge University and qualified as a solicitor in England. She joined the Registry of the Court in 1995 and started working on the execution of the Court's judgments in 2015 when she was seconded to the Secretariat of the Committee of Ministers. Since April 2018 she has worked in the Department for the Execution of the Judgments of the European Court of Human Rights, where she is currently the Head of Department. She is the author of one of the leading English-language textbooks on the Convention system.

Budova Agora, ve které sídlí Oddělení výkonu rozsudků Rady Evropy [1]

nem rozsudků a připravuje lidskoprávní zasedání Výboru ministrů, která se konají čtyřikrát ročně.

Druhá role se týká přímo dotčených států. Oddělení s nimi komunikuje a radí jim, jaká opatření by bylo vhodné přijmout, nebo jestli ta, která už přijaly, jsou dostatečná. V případech potřeby jim dále nabízí a poskytuje různé druhy aktivit od odborného poradenství k legislativním změnám, přes kulaté stoly až po různá školení.

Jak vypadá „život“ rozsudku po jeho doručení Výboru ministrů?

Když Evropský soud pro lidská práva (Soud) zjistí porušení Úmluvy, Oddělení se s rozsudkem nejdříve velmi detailně seznámí, prozkoumá příčiny daného porušení a předloží návrh na klasifikaci. Existuje rozšířená a standardní klasifikace. Aby rozsudek spadl pod rozšířenou klasifikaci, musí se týkat komplexního nebo strukturálního problému, nebo vyžadovat naléhavé individuální opatření. V těchto případech by se pak Výbor zabýval dalším vývojem implementace. Naopak stan-

dardní klasifikace představuje výchozí proceduru, v rámci níž Oddělení bilaterálně spolupracuje s dotčeným státem. Výbor se pak případem zabývá až v okamžiku jeho uzavření.

Při klasifikaci také zvažujeme, jestli se jedná o významný případ (*leading case*), který přináší nový problém, nebo zda se jedná o opakující se případ. O návrhu na klasifikaci podanou Oddělením rozhoduje Výbor na jednom ze svých čtvrtletních zasedání.

Stát je povinen ve lhůtě šesti měsíců od právní moci rozsudku zaslat akční plán obsahující jím navrhovaná opatření. Po podání návrhu pak Oddělení se státem spolupracuje na vymezení nezbytných opatření. Proces monitoringu je dokončený, jakmile stát zašle finální akční zprávu vysvětlující jím podniknuté kroky, Oddělení je posoudí a Výbor ministrů věc následně uzavře.

Individuální a obecná opatření

Existují dva druhy opatření, které lze rozlišit podle toho, zda mají za cíl zlepšit situaci jednotlivce, nebo zlepšit celkovou situaci v zemi. Mohla byste nám sdělit nejčastější příklady individuálních a obecných opatření?

Cílem individuálních opatření je poskytnout náhradu konkrétnímu stěžovateli. Prvním velkým individuálním opatřením je výplata spravedlivého zadostiučinění, kterou poškozené straně přiznává Soud. Další individuální opatření se odvíjí od typu případu. Pokud se například jedná o deportaci, která by byla v rozporu s článkem 3 Úmluvy, pak je třeba deportaci zastavit. V případě porušení práva na spravedlivý proces v trestních věcech je nutné řízení znovu otevřít. Dalším příkladem může být situace z oblasti rodinného života, kdy je třeba opětovně umožnit styk dítěte s jeho rodičem.

Pokud jde o obecná opatření, cílem je zamezit opakování stejných porušení v různých případech. Příčiny porušení mohou spočívat například ve znění vnitrostátních právních předpisů, v jejich výkladu ze strany soudů, nebo ve způsobu jednání policie či jiných státních orgánů. Z toho vyplývá, že může být potřeba změnit legislativu, soudní praxi nebo například zavést školení policie, aby se zabránilo dalšímu porušování.

S ohledem na individuální opatření, v jaké míře členské státy ve skutečnosti dodržují vyplácení spravedlivého zadostiučinění?

Každý rok bývá zveřejněna výroční zpráva o výkonu rozsudků, kterou lze nalézt na našich webových stránkách.[1] V roce 2020 bylo ve stanoveném termínu provedeno 581 plateb, a po termínu pak dalších 203. Dále registrujeme 1 118 plateb, které jsou bez potvrzení déle než šest měsíců po termínu.

Výše uvedená čísla mohou vyvolat dojem, že situace s placením spravedlivých zadostiučinění není příliš dobrá. Není to však tak jednoduché. Tato čísla a další statistiky jsou závislé na tom, zda nám členské státy sdělí, jestli peněžní náhradu již zaplatily. Ne vždy nás totiž některé země o provedených platbách informují. Proto je pak docela obtížné vytvářet na základě těchto statistik konkrétní závěry.

Obecná opatření jsou komplikovanější a může být patrná menší míra politické vůle pro jejich zavedení. Je možné říci, že v porovnání s individuálními opatřeními je míra úspěšné implementace obecných opatření nižší?

Dle mého názoru se to liší případ od případu. Pokud se jedná o velký případ se strukturálním problémem, který vyžaduje mnoho vzájemně souvisejících obecných opatření, může to trvat déle. Například

Budova Rady Evropy ve Štrasburku [3]

pokud se věc týká problému přeplněnosti věznic, bude nejspíše potřeba, aby stát postavil nová vězení, zrekonstruoval ta stávající, nebo zavedl potřebné legislativní změny včetně jiného způsobu trestu než uvěznění. To vše může trvat dlouho. Proto existují případy, které jsou stále nevyřešené, přestože již bylo vykonáno obrovské množství práce z hlediska obecných opatření, ale stále to nestačí k uzavření.

Role Výboru ministrů při implementaci

Oddělení výkonu rozsudků trvale podporuje Výbor ministrů, který dohlíží na výkon soudních rozhodnutí. Výbor je však politickým orgánem. Jak tato interakce mezi právem a politikou funguje? Je podle Vašeho názoru tento model dohledu účinný?

Myslím si, že je obrovskou výhodou, že na výkon rozhodnutí dohlíží Výbor ministrů, a nikoliv Soud. A to proto, že Výbor představuje prvek politického tlaku, ale také určitou flexibilitu. Pokud například existují pádné důvody, proč se rozsudek v určitém okamžiku nevykonává, myslím, že tato míra flexibility je užitečná.

Slabiny tohoto systému jsou stejné jako u jakéhokoliv jiného systému mezinárodního práva; chybí dostatek nástrojů, jak proces podpořit. Proto jediný nástroj, se kterým můžeme pracovat, je prvek veřejné kritiky. Doposud fungoval relativně dobře co se týče nejzávažnějších problémů, ale v případě starších, stále nevyřízených případů, není prvek veřejné kritiky dostatečně účinný a státy zůstávají pasivní. Tento problém souvisí i s tím, že kanceláře vládních zmocněnců v uvedených státech, které se zabývají jak soudními řízeními, tak implementací rozsudků, jsou často velmi podfinancované.

Řízení o porušení povinnosti jako ultima ratio

Jaké kroky může Výbor ministrů podniknout v případě, že stát nechce v dané věci spolupracovat?

Jak již bylo zmíněno výše, poté co obdržíme rozsudek, nejprve posoudíme, zda spadá pod standardní či rozšířenou klasifikaci, tedy zda se bude aplikovat standardní nebo zesílený dohled. Pokud se se státem nemůžeme dohodnout na nezbytných opatřeních, která je potřeba přijmout, v rámci standardního

dohledu, změníme jej na zesílený. Následně Výbor ministrů rozhodne o svém názoru na opatření, která je třeba přijmout.

Pokud stát s Výborem nesouhlasí a opatření nepřijme, existují různé nástroje, které může Výbor použít. Ty mají formu prozatímní rezoluce, což je zvláštní druh rozhodnutí Výboru ministrů vyjadřující vysokou míru znepokojení. Výbor ministrů může také požádat generálního tajemníka nebo jiné členské státy, aby při bilaterálních jednáních s dotčeným státem upozornily na tento problém. Tímto způsobem se docílí zvýšení tlaku a pozornosti na daný případ.

Poslední nástroj, který Výbor může použít, je řízení o porušení povinnosti podle článku 46 odst. 4 Úmluvy. Výbor tak může položit Soudu otázku, zda stát rozsudek řádně implementoval.

Doposud existuje pouze jeden případ, *Mammadov proti Ázerbájdžánu*, ve kterém Výbor ministrů využil řízení o porušení povinnosti a požádal Soud o druhotné rozhodnutí o neprovedení rozsudku. Proč se to neděje častěji?

Řízení o porušení povinnosti bylo původně zamýšleno k využívání pouze ve výjimečných přípá-

Budova Ministerstva spravedlnosti ČR v Praze [4]

dech, proto je jeho zahájení komplikované. Výbor ministrů musí přijmout dvě prozatímní rezoluce. Standardní rozhodnutí jsou ve Výboru přijímána konsensem, případně, pokud je to nezbytné, většinovým hlasováním. Vzhledem k tomu, že máme 47 členských států, tak pro přijetí rozhodnutí je potřeba 24 hlasů. Nicméně prozatímní rezoluce dle článku 46 odst. 4 Úmluvy vyžadují dvoutřetinovou většinu hlasů Výboru, což je 32 hlasů.

V případě *Mammadov proti Ázerbájdžánu* tento postup zafungoval a stěžovatel byl propuštěn z vězení. Nedávno jsme však probírali další případ. Výbor přijal rozhodnutí proti Turecku, v němž uvedl, že pokud nebude lidskoprávní obránce Osman Kavala propuštěn z vězení, zváží další kroky v souladu s článkem 46 odst. 4 Úmluvy.

Které členské státy mají nejvyšší počet neimplementovaných rozsudků?

Podle statistik vyplývajících z výroční zprávy se jedná o Rusko, Ukrajinu, Maďarsko, Rumunsko, Turecko, Ázerbájdžán a Itálii. Obecně se to týká zemí s nejvyšším počtem případů nebo nejvyšším počtem rozsudků Soudu.

Nicméně pokud hovoříme o neimplementovaných rozsudcích, neznamená to nezbytně, že nebyly podniknuty žádné kroky. Znamená to pouze, že všechna opatření, která je potřeba přijmout, zatím nebyla provedena, nebo nás o jejich dokončení stát neinformoval.

Mezistátní stížnosti a smírná urovnání

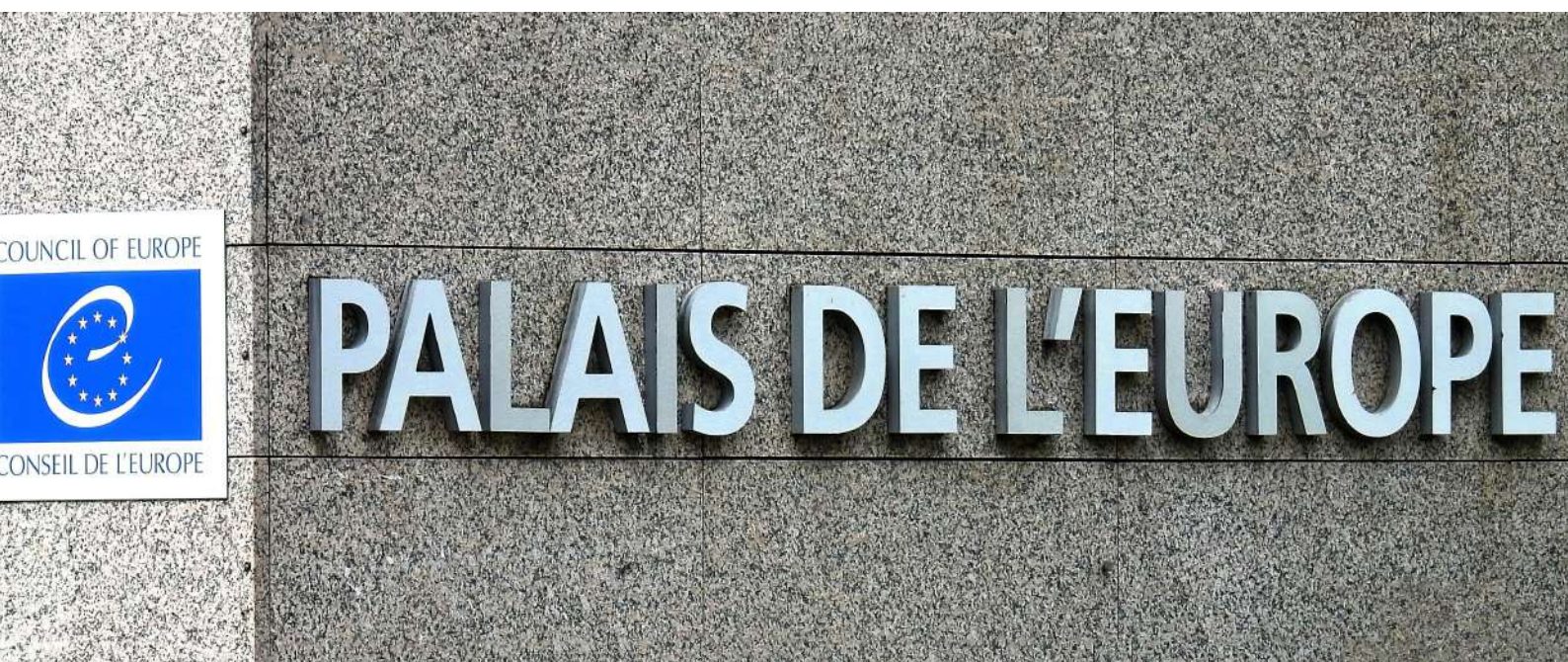
Soud v poslední době řeší mnohem více mezistátních stížností než v minulosti. Jaký rozdíl je v implementaci mezistátních případů v porovnání s případy jednotlivců?

Na začátku mnoho rozdílů není. Nejdříve vyhodnotíme základní příčiny problému a následně se státem spolupracujeme na stanovení potřebných opatření. Hlavním problémem těchto případů je, že stěžovateli jsou samy státy, což ve Výboru ministrů vede k velkému tlaku ze strany stěžovatelského státu. Zatím máme pouze tři mezistátní případy; *Kypr proti Turecku*, první případ *Gruzie proti Rusku* ohledně vyhoštění gruzínských státních příslušníků a problému s výplatou spravedlivého zadostiučinění, a nedávno jsme obdrželi druhý případ *Gruzie proti Rusku*. Soud se v současné době zabývá řadou dalších mezistátních případů, které však ještě nedospěly do implementační fáze.

Problémem těchto rozsudků je, že se obvykle týkají konfliktních situací, které poměrně často bývají nevyřešené. Jde tedy o velmi citlivé a emotivní otázky, což značně komplikuje veškerá jednání ve Výboru.

Nejstarším mezistátním případem, který byl relativně úspěšný, je *Kypr proti Turecku*. Pro vyřešení otázky pohřešovaných osob jsme museli spolupracovat s Organizací spojených národů a dalšími agenturami. Obecně jsou mezistátní případy velmi náročné a z hlediska výkonu rozhodnutí vyžadují spoustu času.

Oddělení pro výkon rozsudků spadá pod Generální ředitelství pro lidská práva a právní stát Rady Evropy [5]

Kromě rozsudků dohlíží Oddělení výkonu rozsudků také na smírná urovnání (*friendly settlements*). Členský stát kromě zmíněného urovnání může uznat porušení Úmluvy ještě jednostranným prohlášením (*unilateral declaration*). Oba způsoby jsou však někdy terčem kritiky týkající se jejich nadměrného využívání některými státy za účelem snížení jejich statistik porušování lidských práv. Zvyšuje se počet jejich využívání?

Ano, ale ve skutečnosti se jedná o politiku Soudu, nikoli členských států. Upřímně si myslím, že tento postup dává smysl. Pokud dosáhnete smírného urovnání, ušetříte Soudu spoustu práce, a navíc rychleji získáte i požadovaný výsledek. Domníváme se však, že v některých případech by ke smírnému urovnání docházet nemělo, a to v situacích, které se týkají velkých strukturálních problémů, v nichž by naopak nové rozsudky Soudu mohly být přínosné a napomohly by objasnit situaci. Pokud jde o jednostranná prohlášení, ta nepodléhají dohledu Výboru.

Implementace rozsudků v českých případech

Pokud jde o Českou republiku, v rámci probíhajících dohledů je třeba zmínit především případ *D. H. proti České republice z roku 2007*, který se týkal neoprávněného umístování romských dětí do bývalých zvláštních škol. Čeho bylo dosaženo, a proč stále není možné věc uzavřít?

Szymon Janczarek: Je pravda, že výkon tohoto rozsudku probíhá již od roku 2007. Důležité je však zmínit, že se týká hluboce zakořeněného problému v české společnosti, který v podstatě vyžaduje jistý kulturní posun. Nicméně mohu říci, že za tu dobu toho bylo dosaženo poměrně hodně. V roce 2005 došlo k uzavření a nahrazení zvláštních škol. Následovaly dvě vzdělávací reformy v roce 2015 a 2016, které již byly Výborem ministrů posouzeny. Problémem je, že takové komplexní změny vyžadují čas nejen na provedení reformy, ale také na to, aby byly vidět jejich výsledky. Výbor se před přijetím příslušného rozhodnutí nezabývá pouze samotnými opatřeními, ale posuzuje i jejich reálný dopad. Dosažené výsledky v tomto konkrétním případě jsou povzbudivé, avšak v této fázi prozatím nedostatečné pro celkové uzavření případu.

Tato věc je jediným případem proti České republice, který je vedený pod zesíleným dohledem v rámci rozšířené klasifikace. Je tak pravidelně projednáván

a hodnocen Výborem ministrů na jeho zasedáních. Na posledním hodnocení v prosinci 2020 vyzval Výbor příslušné orgány k pokračování v reformách.

V současné době čekáme na předběžnou zprávu, kterou bychom od českých orgánů měli obdržet koncem září tohoto roku. Příští hodnocení je plánované na červen 2022.[2]

Další probíhající implementace rozsudku se týká trestního případu *Tempel proti České republice*. Jaká opatření jsou nezbytná, a v jaké fázi se případ v současné době nachází?

Dohled nad tímto případem je teprve na začátku. Orgány nedávno předložily akční plán, a ještě předtím nařídil Ústavní soud na žádost pana Tempela obnovu řízení. Můžeme tak vidět, že rozsudky Soudu mají skutečný dopad, a že vnitrostátní úřady k nim přistupují zodpovědně.

Obdrželi jsme informaci, že spravedlivé zadostiučinění bylo vyplaceno, a že zde není potřeba novelizovat § 262 trestního řádu, který umožňuje odvolacímu soudu předat věc jinému senátu nebo jinému soudu. Z obdržení informací vyplývá, že tento postup není nezbytný vzhledem k vývoji judikatury Ústavního soudu a s tím souvisejících změn soudní

Szymon Janczarek se zabývá českými případy [6]

praxe. Diskuze na vnitrostátní úrovni stále probíhají, což je pochopitelné i z toho důvodu, že pro určitá opatření lhůta šesti měsíců není dostatečně dlouhá k zajištění potřebné analýzy problému.[3]

Z nedávno uzavřených případů můžeme zmínit *Žirovnický proti České republice ve věci délky soudního řízení*. Jak tato věc dospěla ke zdárnému konci?

V tomto případě Soud shledal porušení práva na spravedlivý proces a orgány předložily akční zprávu v roce 2018. Nicméně někdy se stává, že orgány předloží akční zprávu a poté Oddělení zjistí, že některé prvky chybí nebo jsou zkreslené. Z toho důvodu následně zahájí se státem bilaterální dialog. To se přesně stalo v tomto případě. Po předmětném dialogu předložily orgány v roce 2020 upravenou akční zprávu, v níž předložily různá opatření k řešení problémů zjištěných Soudem. Po posouzení shledal Výbor tato opatření za dostatečná.

Orgány vysvětlily, že jedním z problémů nepřiměřeně dlouhého odškodňovacího řízení byl vysoký počet podaných žádostí na náhradu újmy, jež byly zjevně neopodstatněné. Nicméně sdělily, že co se týče problému zvýšení přiznaného odškodnění z důvodu nepřiměřeně dlouhého odškodňovacího řízení, orgány byly obecně schopny zvýšit odškodnění díky změnám v judikatuře Nejvyššího soudu.

Szymon Janczarek, Clare Ovey a Jan Lhotský při rozhovoru ve Štrasburku [7]

Spolupráce s Českou republikou

Jak byste popsal spolupráci s Českou republikou v rámci implementace rozsudků?

Spolupráci hodnotím jako velmi uspokojivou až dokonce bezproblémovou. V případě České republiky nebylo v posledních letech vydáno mnoho rozsudků. Také si myslím, že vládní zmocněnec je velmi profesionální a naše komunikace ohledně výkonu rozsudků je efektivní.

Mohl byste porovnat implementaci rozsudků v České republice s jinými zeměmi ve střední Evropě? Jak si stojíme?

Ve srovnání s ostatními zeměmi V4 (Slovensko, Polsko a Maďarsko) má Česká republika pouze čtyři případy ve fázi výkonu; ve dvou případech jde o smírná urovnání, jeden v zesíleném dohledu a jeden ve standardním dohledu. Řekl bych tedy, že čísla hovoří sama za sebe. Zároveň vypovídají něco i o právní kultuře země, stejně jako o tom, že Ústavní soud vykonává svoji roli opravdu dobře.

Poznámky

- [1] Výroční zpráva 2020: <https://rm.coe.int/2020-cm-annual-report-eng/1680a1f4e8>.
- [2] Rozhovor se konal ve Štrasburku v červnu 2021.
- [3] Informace lze nalézt na webových stránkách Oddělení pro výkon rozsudků: <https://www.coe.int/en/web/execution>. Sekce pro ČR: <https://www.coe.int/en/web/execution/czech-republic>. Dále, kromě HUDOC (databáze soudu), je zde i HUDOC-EXEC, kde lze nalézt všechny dokumenty týkající se výkonu rozsudků, viz <https://hudoc.exec.coe.int/eng>.

Fotografie

- [1] Budova Agora, ve které sídlí Oddělení výkonu rozsudků Rady Evropy, autor: Jan Lhotský, editace: ořez.
- [2] Medailonek Clare Ovey na webu Rady Evropy, zdroj: internetové stránky Rady Evropy, editace: ořez.
- [3] Council of Europe Palais de l'Europe, autor: Council of Europe, 17. března 2008, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 3.0, editace: ořez.
- [4] MinOfJustice, Prague New Town, autor: Czech Wikipedia user Packa, 30. červenec 2007, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.5, editace: ořez.
- [5] Oddělení pro výkon rozsudků Rady Evropy spadá pod Generální ředitelství pro lidská práva a právní stát Rady Evropy, autor: Bru-nO, 25. srpna 2016, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.
- [6] Szymon Janczarek se zabývá českými případy, zdroj: Szymon Janczarek, editace: ořez.
- [6] Szymon Janczarek, Clare Ovey a Jan Lhotský při rozhovoru ve Štrasburku, zdroj: Centrum pro lidská práva a demokracii, editace: ořez.

Závěry jednání lidskoprávních smluvních orgánů v Ženevě za leden–červenec 2021

Daniela Petržílková

Během sledovaného období v roce 2021 se konalo třináct zasedání devíti lidskoprávních výborů OSN. Např. Výbor pro lidská práva se zabýval souhrnnou lidskoprávní situací v Keni a Výbor pro odstranění rasové diskriminace se zaměřil na Belgii. Kromě posuzování lidskoprávní situace v jednotlivých státech se výbory zabývaly i individuálními stížnostmi jednotlivců na porušování úmluv OSN. K jakým závěrům výbory došly?

Lidskoprávní výbory OSN jsou expertní orgány zřízené mezinárodními smlouvami OSN o lidských právech.[1] Každý výbor dohlíží na dodržování některé z lidskoprávních úmluv OSN. Jejich činnost spočívá v monitoringu lidskoprávní situace ve státech, které k dané smlouvě přistoupily, a ve vydávání tzv. závěrečných doporučení pro vlády smluvních států (např. Výbor pro práva dítěte monitoruje dodržování Úmluvy o právech dítěte). Některé výbory mohou přijímat rovněž stížnosti jednotlivců na porušení lidských práv v konkrétním státě.

Výbor pro lidská práva: Keňa stále trestně stíhá homosexuály

Výbor pro lidská práva se na svém 131. zasedání zabýval lidskoprávní situací v Keni. Podle organizace Freedom House je v Keni aktivní občanská společnost i média. V zemi však bují rozsáhlá korupce a brutalita bezpečnostních složek, zejména vůči obráncům lidských práv a novinářům.

V závěrečných doporučeních pro keňskou vládu výbor ocenil uzákonění některých protikorupčních zákonů a pokroky ve jmenování žen na pozice ve státní službě a justici. Problémem však podle výboru zůstává nevyrovnání se s hrubým porušováním lidských práv v minulosti (v Keni vládla v letech 1963-1991 jedna strana a ostatní byly zakázány, přičemž i poté docházelo v zemi k etnickému násilí a masakrům). Vláda dosud neimplementovala doporučení Komise pro pravdu, spravedlnost a usmíření a oběti tak stále neobdržely slíbené reparace.

Palác národů, sídlo OSN v Ženevě [1]

Výbor keňské vládě vytkl i to, že parlament dosud nepřijal žádný protidiskriminační zákon. V zemi je trestně stíhána homosexualita, přičemž Nejvyšší soud Keni ve svém rozhodnutí z roku 2019 označil takovou právní úpravu za v souladu s ústavou. Výbor ve zprávě rovněž uvádí, že je znepokojen zprávami o násilí vůči ženám, které chtějí kandidovat do volených funkcí. Toto násilí a nejrůznější obtěžování ve svém důsledku odrazuje i další ženy, které by potenciálně kandidaturu zvažovaly.

V Keni je velmi rozšířené i domácí násilí a znásilnění manželky není státem trestně postihováno. Podle výboru jsou v zemi dosud rozšířené škodlivé tradiční praktiky, jako je ženská obřízka a dětská manželství. V neposlední řadě výbor vládě vytkl velké množství případů sexuálního násilí (včetně hromadného znásilnění) vůči ženám, které se odehrálo v době kolem voleb v roce 2017. Obětem tohoto násilí se nejenže nedostalo pomoci, ale vláda jim nepřiznala ani žádné odškodnění.

Zatýkání členů Svědků Jehovových v Ázerbájdžánu

Výbor pro lidská práva se zabýval i individuálními stížnostmi na porušování lidských práv ze strany jednotlivých smluvních států. Jednu ze stížností podali na Ázerbájdžán členové Svědků Jehovových, což je křesťanská náboženská skupina působící v mnoha státech (křesťanství je v Ázerbájdžánu minoritním náboženstvím). Stěžovatelé namítali především porušení práva na svobodu náboženství.

V roce 2013 se skupina členů Svědků Jehovových sešla v domě jednoho z nich ve městě Zaqatala za účelem mše. Těsně před započatím společné mše do domu vtrhli policisté a začali dům prohledávat. Při prohlídce mj. zabavili náboženskou literaturu, peníze a soukromé dokumenty stěžovatelů.

Následně policisté stěžovatele převezli na policejní stanici, kde je několik hodin vyslyšali, vyhrožovali jim a označovali je za teroristy, zrádce a mentálně nemocné. Nakonec policie stěžovatele obvinila z přestupku spočívajícího v porušení pravidel pro organizování a vedení náboženských setkání a ceremonií a pro držení nezákonné náboženské literatury. Stěžovatelé dostali za spáchání těchto přestupků pokuty.

Výbor v posuzovaném případě konstatoval porušení čl. 9 (právo na svobodu) a čl. 18 (právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Ázerbájdžánská vláda podle výboru neprokázala, že by omezení práva stěžovatelů na projevení jejich náboženství bylo nutné pro ochranu veřejné bezpečnosti, pořádku, zdraví, morálky nebo práv a svobod ostatních (jak umožňuje čl. 18 odst. 3 Paktu).

Stěžovatelé se pouze pokojně doma společně modlili, přičemž žádný ze stěžovatelů nebyl k účasti na mši jakkoliv nucen (nemohlo tedy jít o porušování práv nebo svobod ostatních lidí). Podle výboru je tak zřejmé, že nemohla být ohrožena veřejná bezpečnost, pořádek, zdraví ani morálka. Vláda také nevysvětlila, proč považovala zabavené náboženské materiály za závadné. Pravidlo, podle kterého musí být všechny náboženské materiály nejdříve schváleny ze strany státní komise, považoval výbor za nepřiměřený, porušující právo na svobodu náboženství a myšlení.

Stejně tak byl podle výboru nepřiměřený zásah policie, která vtrhla do obydlí jednoho ze stěžovatelů, všechny osoby účastníci se mše zadržela a převezla na výslech na policejní stanici. Takovýto zásah považoval výbor za svévolný a nepředvídatelný, postrádající záruky spravedlivého procesu.

Výbor pro odstranění diskriminace žen řešil práva žen v Libyi

Výbor se zabýval stížností ženy, která v Libyi pracovala jako překladatelka a ředitelka nevládní organizace. Po svržení dlouholetého libyjského diktátora Muammara Kaddáfího v roce 2011 vypukla v zemi občanská válka. V únoru 2012 se stěžovatelka zúčastnila demonstrace za ženská práva v Tripolisu. Její jméno bylo následně zveřejněno na sociální síti Facebook a stěžovatelce začaly chodit výhrůžné zprávy obviňující ji z toho, že se snaží zničit islámský způsob života, a že by měla být popravena.

V srpnu 2012 byla stěžovatelka zadržena členy vojenské milice, kteří jí nadávali za to, že cestuje bez mužského doprovodu, fyzicky ji bili a označova-

V Ázerbájdžánu jsou jehovisté pronásledováni [2]

li ji za zrádkyni, protože na sociálních sítích byly v minulosti publikovány její fotografie, na kterých cestovala s izraelským novinářem.

Výbor ve svém rozhodnutí konstatoval, že Libye porušila práva stěžovatelky zaručená čl. 2 a 7 Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen. Podle výkladu čl. 1 Úmluvy se totiž za diskriminaci považuje veškeré genderové násilí vůči ženám. Stát přitom neodpovídá jen za genderové násilí ze strany úředních osob (např. policisté, úředníci, vojáci), ale v některých případech i za diskriminaci ze strany jednotlivců bez oficiálního postavení (např. právě členové milice), a to pokud stát není schopen nebo ochoten této diskriminaci zabránit, popř. ji vyšetřit, potrestat viníky a poskytnout oběti kompenzaci.

Výbor rovněž zdůraznil, že daná milice byla fakticky navázána na libyjské ministerstvo vnitra. Verbální i fyzické násilí, kterého se příslušníci milice vůči stěžovatelce dopustili, tak naplnilo definici mučení. Vzhledem k závažnému porušení práv stěžovatelky vyzval výbor libyjskou vládu k okamžitému nezávislému prošetření celého incidentu a poskytnutí dostatečného odškodnění.

Belgický král Leopold II. ovládal na počátku 20. století Kongo [3]

Výbor pro odstranění rasové diskriminace: policejní násilí v Belgii

Výbor pro odstranění rasové diskriminace, který monitoruje dodržování Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace, se na svém 103. zasedání zabýval situací v Belgii. Výbor především vyjádřil politování nad tím, že národní legislativa zakazuje sběr statistických informací o etnickém původu a rase belgických obyvatel. V praxi totiž tento zákaz znemožňuje sběr dat důležitých pro identifikování problematických míst a efektivní boj s rasovou diskriminací.

Výbor také vyjádřil znepokojení nad zprávami o rasově motivovaném policejním násilím. Tyto incidenty by měly být podle výboru řešeny systematicky. Místo toho jsou ze strany belgické vlády považovány za ojedinělé problémy. Výbor rovněž v závěrečné zprávě upozornil na případy, kdy příslušníci etnických menšin či lidé žádající o azyl zemřeli ve vazbě, patrně po zásahu policistů.

Výbor se ve zprávě rovněž zabýval problematikou obchodování s lidmi. Počet případů obchodování s lidmi v Belgii vzrostl, avšak zároveň se zvýšil i počet případů, kdy belgičtí státní zástupci trestní stíhání potenciálních pachatelů zastavili. Výbor proto doporučil belgické vládě zvýšit finanční a lidské zdroje na detekci případů obchodování s lidmi a pomoc obětem.

V neposlední řadě doporučil výbor Belgii revizi školních osnov, aby dostatečně refletovaly koloniální historii země. V Bruselu je totiž dodnes vystavena socha krále Leopolda II. Belgického, který se do historie zapsal brutalitou, s jakou spravoval „Svobodný stát Kongo“ (dnešní Demokratická republika Kongo s hlavním městem Kinshasa). Je odhadováno, že za belgické koloniální nadvlády zemřelo v otřesných podmínkách přes 10 milionů Konžanů (polovina tehdejší populace), kteří byli nuceni těžit gumu a slonovinu pro belgického krále.

Výbor pro práva dítěte připravuje nový komentář

A na závěr jedna aktualita z dění u Výboru pro práva dítěte. Výbor se rozhodl připravit nový komentář k Úmluvě o právech dítěte. Komentář se bude zabývat právy dětí s důrazem na životní prostředí a klimatickou změnu. Výbor to odůvodnil tím, že má ztráta biodiverzity, zhoršující se kvalita vzdu-

chu a zvyšující se aktivita hurikánů a požárů velký dopad na životy dětí po celém světě. Komentář tak bude zaměřen na právo dětí žít v bezpečném, zdravém a udržitelném životním prostředí.

Poznámky

[1] Výbor pro odstranění rasové diskriminace (Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace); Výbor pro ekonomická, sociální a kulturní práva (Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech); Výbor pro lidská práva (Mezinárodní pakt o občanských a politických právech); Výbor pro odstranění diskriminace žen (Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen); Výbor proti mučení (Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestání); Výbor pro práva dítěte (Úmluva o právech dítěte); Výbor pro migrující pracovníky (Mezinárodní úmluva na ochranu práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin); Podvýbor pro prevenci mučení a jiného krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání (Opční protokol k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestání); Výbor pro práva osob s postižením (Úmluva pro práva osob s postižením); Výbor proti nuceným zmizením (Mezinárodní úmluva na ochranu všech osob proti nucenému zmizení).

Zdroje

Committee on the Elimination of Discrimination against Women. Views adopted by the Committee under article 7 (3) of the Optional Protocol, concerning communication No. 130/2018, 12 April 2021 (https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=2417&Lang=en).

Committee on the Elimination of Racial Discrimination. Concluding observations on the combined twentieth to twenty-second periodic reports of Belgium, CERD/C/BEL/CO/20-22, 21 May 2021 (https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2fBEL%2fCO%2f20-22&Lang=en).

V Keni je stále kriminalizována homosexualita [4]

Freedom House (2021). Kenya (<https://freedomhouse.org/country/kenya/freedom-world/2021>).

Freedom House (2021). Libya (<https://freedomhouse.org/country/libya/freedom-world/2021>).

Human Rights Committee. Concluding observations on the fourth periodic report of Kenya, CCPR/C/KEN/CO/4, 11 May 2021 (https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=2463&Lang=en).

Human Rights Committee. Views adopted by the Committee under article 5 (4) of the Optional Protocol, concerning communication No. 2805/2016, 19 July 2021 (https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2f131%2fd%2f2805%2f2016&Lang=en).

OHCHR (2021). Human Rights Treaty Bodies – Individual Communications (<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/TBPetitions/Pages/IndividualCommunications.aspx>).

OHCHR (2021). Monitoring the core international human rights treaties (<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/Pages/Overview.aspx>).

OHCHR (2021). The UN Committee on the Rights of the Child commits to a new General Comment on Children's Rights and the Environment with a Special Focus on Climate Change (<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27139&LangID=E>).

The Economist (2021). Blood on the tracks. July 31st Edition, volume 440, number 9256, p. 63 (<https://www.economist.com/books-and-arts/2021/07/31/a-grim-account-of-the-construction-of-the-congo-ocean-railway>).

Fotografie

- [1] Palais des Nations unies, à Genève, autor: Groov3, 25. června 2017, zdroj: Wikimedia Commons, CC0 1.0, editace: ořez.
- [2] Jehova's Witnesses Madrid, autor: Tiia Monto, 1. září 2016, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0, editace: ořez.
- [3] Monument à Léopold II, autor: Olunu, 17. března 2010, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0, editace: ořez.
- [4] Landscapes of Kenya 26, autor: flightlog, 10. července 2017, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 2.0, editace: ořez.

Centrum
pro lidská práva
a demokracii

HLEDÁME STÁŽISTY & STÁŽISTKY

Odborné akademické centrum lidských práv hledá nové stážisty/ stážistky pro pravidelné měsíční psaní článků do **Bulletinu lidských práv** (v češtině) a další aktivity Centra v tematických oblastech:

- Mezinárodní trestní spravedlnost
- Evropský systém ochrany lidských práv
- Mezinárodní politika, byznys a lidská práva
- Česká republika a lidská práva

Chcete se podílet na tvorbě lidskoprávního časopisu a na dalších aktivitách Centra?

Zájemci necht' pošlou **do soboty 23. října 2021** na e-mailovou adresu info@centrumlidskaprava.cz zprávu obsahující v předmětu slovo „Stáž“ a za pomlčkou název tematické oblasti, které by se chtěli věnovat. Do obsahu zprávy uveďte krátké zdůvodnění svého zájmu a do přílohy e-mailu přiložte svůj životopis.

Stáž bude trvat od 1.11.2021 do 31.10.2022 a bude probíhat prostřednictvím elektronické komunikace. Bližší informace o činnosti Centra naleznete na webových stránkách.

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce: Jan Lhotský

Bývalí členové syrské rozvědky souzeni v Německu za zločiny proti lidskosti

Jakub Hedl

V německé Koblenzi v současné době probíhá řízení proti bývalým členům syrské vojenské rozvědky. Bývalý plukovník Anwar Raslan je souzen za zločiny proti lidskosti. Další příslušník rozvědky, Eyad al-Gharib, byl již odsouzen k trestu odnětí svobody ve výši čtyři a půl roku za spoluúčast na zločinech proti lidskosti. Jedná se o první případ, ve kterém došlo k odsouzení člena Asadovy syrské správy na základě principu univerzální jurisdikce.

Oba muži stanuli před soudem v rámci širší snahy vícero zemí, přeživších obětí a nevládních organizací postihnout zločiny, kterých se dopustil Asadův režim při potlačování protestů v roce 2011 a v průběhu následné občanské války.

Na vyšetřování těchto zločinů se aktivně podílí vyšetřovací týmy z Německa, Francie, Švédska a Belgie. S vládními orgány aktivně spolupracuje nevládní organizace Komise pro mezinárodní spravedlnost a odpovědnost (*Commission for International Justice and Accountability – CIJA*), která je financována Německem, Kanadou, Velkou Británií, Nizozemím a Spojenými státy. CIJA se zaměřuje primárně na získávání dokumentů, které mohou sloužit jako důkazy.

Univerzální jurisdikce

Kvůli ruskému a čínskému vetu v Radě Bezpečnosti OSN v roce 2014 nebylo možné postoupit situaci v Sýrii vyšetřování Mezinárodnímu trestnímu soudu. Jediným způsobem, jak postihnout pachatele těchto zločinů, tak zůstává princip univerzální jurisdikce (vnitrostátní terminologií princip univerzality), podle kterého mohou státy stíhat pachatele určitých zločinů bez ohledu na místo spáchání těchto zločinů a národnost pachatele.

Bašár Asad, syrský prezident [1]

V České republice je princip univerzality s výčtem jednotlivých trestných činů vymezen v § 7 trestního zákoníku, [1] který zahrnuje vedle různých forem zločinů podle mezinárodního práva i terorismus či padělání peněz. Německá úprava je rozdělena do dvou kodexů, konkrétně trestního zákoníku [2] a zákoníku zločinů podle mezinárodního práva [3].

Případ al-Gharib

Al-Gharib patřil v roce 2011 mezi hodnostně nižší důstojníky damašského oddělení syrské rozvědky. Byl obžalován z toho, že při rozhánění podzimních protestů v Damašku se podílel na zatčení 30 protestujících a jejich odeslání na „výslech“, což znamenalo, že byli ještě cestou v nákladních autech fyzicky biti a po příjezdu mučeni. Al-Gharib se tak dopustil účastenství na zločinech proti lidskosti.

Al-Gharib v roce 2012 zběhnul a strávil dalších pět let snahou dostat se do Německa, kde požádal

o azyl. Během azylového řízení mluvil o svém postavení v syrské rozvědce a čeho byl svědkem. Azyloví úředníci kontaktovali federální policii, která jej začala vyšetřovat a následně obžalovala.

Al-Gharib se u soudu hájil tím, že plnil rozkaz nadřízených, že neuposlechnutím by se vystavoval ohrožení, a že brutalita při rozhánění protestujících ho vedla ke zběhnutí. Německý zákoník zločinů podle mezinárodního práva sice připouští vyvinění z odpovědnosti u případů plnění rozkazů, pokud pachatel nevěděl o protiprávnosti a nebyla zjevná, ale toto vyvinění je vyloučeno Římským statutem ratifikovaným Německem právě u zločinů proti lidskosti.

Soudkyně Kerber argument plnění rozkazu neuznala s tím, že al-Gharib neprojevil žádnou snahu se jeho splnění vyhnout, a to s plným vědomím, co se se zadrženými protestujícími stane. Dle Kerber se mohl al-Gharib vytrátit vzhledem k chaosu a vysokému množství nasazených policistů, předstírat zranění nebo předstírat nemoc a zůstat doma.

Kerber v rozsudku zdůraznila, že al-Gharib není odsouzen jako představitel Asadova režimu, ale za

Protesty v Damašku [2]

specifickou a omezenou spoluúčast na jeho krutosti. Tomu odpovídá i výše trestu čtyři a půl roku odnětí svobody. Obhajoba po vyhlášení rozsudku oznámila, že se odvolá.

Z hlediska svého postavení v hierarchii rozvědky není al-Gharib považován za významného pachatele, ale je první osobou shledanou odpovědnou za zločiny spáchané Asadovou administrativou. Jeho případ tak má silný symbolický význam pro více než 700 000 uprchlíků v Německu.

Zároveň jeho případ potvrzuje reálnou možnost stíhat pachatele zločinů podle mezinárodního práva na bázi univerzální trestní jurisdikce.

Případ Raslan

Anwar Raslan v hodnosti plukovníka vedl vyšetřovací sekci damašského oddělení syrské rozvědky. Podle žalobce je zodpovědný za minimálně 4 000 případů mučení či jiného nelidského zacházení, 58 usmrcení a dva případy sexuálního napadení spáchaných mezi roky 2011 a 2012.

Anwar podobně jako al-Gharib v roce 2012 zběhnul a s rodinou utekl do Jordánska, kde se přidal k syrské opozici. V opozičních řadách získal dosti prominentní pozici, protože byl jako poradce vyslán s delegací na mírovou konferenci v Ženevě v roce 2014.

Právě díky své příslušnosti k opozici mu byl udělen humanitární azyl v Německu. V roce 2015 se začal obávat, že je sledován syrskou rozvědkou a požádal německou policii o ochranu. Při zdůvodnění žádosti podal velice detailní popis toho, co se dělo v damašském oddělení. Vedle jeho vlastního svědectví se podařilo získat i dva dokumenty ze Sýrie podepsané Raslanem, při domovní prohlídce byla objevena jeho identifikační karta příslušníka rozvědky.

V současné době probíhá řízení s Raslanem druhý rok. Soudkyně Kerber na základě získaných vládních dokumentů, fotografií a výslechu svědků určila, že syrský režim systematicky páchal zločiny proti lidskosti vůči vlastnímu civilnímu obyvatelstvu. Poté přistoupila k určení rozsahu Raslanovy odpovědnosti, k čemuž mají dopomoci výpovědi přibližně 70 svědků, často Raslanových vlastních obětí.

Světlá budoucnost?

V současné době probíhá ve státech EU okolo 500 vyšetřování založených na principu univerzální jurisdikce, mnohá z nich ale postupují pomalu. Velký problém představují jazykové bariéry mezi účastníky řízení a státními institucemi, sběr důkazů probíhá ve vícero státech, potenciální svědci neznají zákony a neví o možnosti využití některých ochranných institutů (anonymní svědek), či vysoká finanční náročnost vyšetřování.

Případ al-Gharib ve spojení s případem Raslan může vytvořit silný precedent, který bude následovat více zemí. Pro mnoho pachatelů zločinů tohoto typu obzvláště z nedemokratických zemí může jejich vyšetřování znamenat přinejmenším komplikaci. Smutným faktem ovšem zůstává, že vyšetřování se zaměřují jednak na pachatele níže či středně postavené, nikoliv na vysoké funkcionáře, a jednak na pachatele z méně významných států a nikoli z velkých mocností.

Poznámky

- [1] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- [2] Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 12. August 2021 (BGBl. I S. 3544) geändert worden ist
- [3] Völkerstrafgesetzbuch vom 26. Juni 2002 (BGBl. I S. 2254), das durch Artikel 1 des Gesetzes vom 22. Dezember 2016 (BGBl. I S. 3150) geändert worden ist

Koblenz [3]

Zdroje

- Asymmetrical haircuts, Why the Koblenz trial is an exception? JusticeInfo.NET, 14. prosince 2020, (<https://www.justiceinfo.net/en/46259-why-koblenz-trial-exception.html>)
- Hannah El-Hitami, Syrian trial in Germany: The orders that came from the very top, JusticeInfo.NET, 26. listopadu 2020, (<https://www.justiceinfo.net/en/46100-syrian-trial-germany-orders-came-from-very-top.html>)
- Hannah El-Hitami, Germany: Lessons from the first conviction of an agent of the syrian regime, JusticeInfo.NET, 1. března 2021, (<https://www.justiceinfo.net/en/74369-syria-germany-symbolic-importance-first-conviction-syrian-regime-official.html>)
- Hannah El-Hitami, They felt too safe: How two syrian agents ended up on trial in Germany, JusticeInfo.NET, 4. května 2020, (<https://www.justiceinfo.net/en/44207-they-felt-too-safe-how-two-syrian-agents-ended-up-on-trial-in-germany.html>)
- Hannah El-Hitami, Syria: The man in Raslan's shadow – was he just following orders? JusticeInfo.NET, 19. června 2020, (<https://www.justiceinfo.net/en/44638-syria-the-man-in-raslan-s-shadow-was-he-just-following-orders.html>)
- Hannah El-Hitami, At the syrian trial in Germany, personal encounters with colonel Raslan, JusticeInfo.NET, 29. dubna 2021, (<https://www.justiceinfo.net/en/76561-syrian-trial-germany-personal-encounters-colonel-raslan.html>)
- Jeremy Bowen, Syria torture: German court convicts ex-intelligence officer, BBC News, 24. února 2021, (<https://www.bbc.com/news/world-europe-56160486>)

Fotografie

- [1] Bashar al-Assad, autor: Fabio Rodrigues Pozzebom / ABr, 30. června 2010, zdroj: Wikipedia Commons, CC BY 3.0 BR, editace: ořez.
- [2] Defiance of Dictatorship, autor: Freedom House, 10. září 2012, zdroj: Flickr, CC BY-NC 2.0, editace: ořez.
- [3] 00 2011 6065 Koblenz - Blick auf die Altstadt, autor: W. Bulach, 23. dubna 2011, zdroj: Wikipedia Commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez.

Záměr zahrnout ekocidu do jurisdikce Mezinárodního trestního soudu – může se setkat s úspěchem?

Tomáš Münzberger

Vědci, aktivisté, ale i změny počasí, které pociťujeme na vlastní oči a kůži, nás téměř neustále informují o environmentálních problémech planety. Nezvrátne body zlomu se přibližují, a tak ani mezinárodní trestní spravedlnost nechce zůstat pozadu se snahami o zmírnění dopadů lidské činnosti. Je zločin ekocidy správnou odpovědí na palčivý problém lidstva?

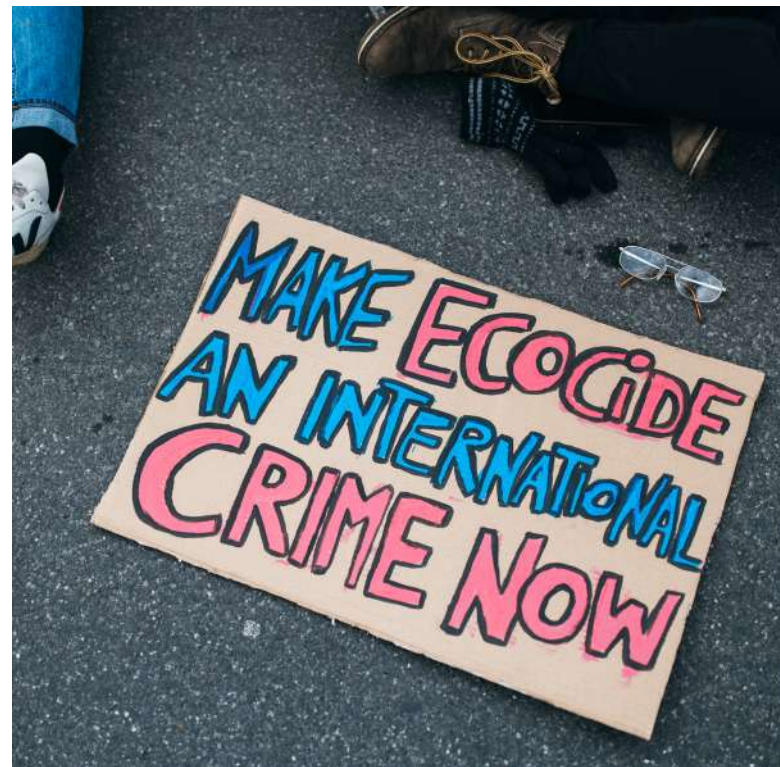
Co je to ekocida?

Definovat zločin ekocidy je složité. Nabízí se různé definice vnitrostátních trestních zákoníků, ale také nová definice Nezávislého panelu expertů pro legální definici ekocidy (*Independent Expert Panel for the Legal Definition of Ecocide*, dále jen „IEP“). Tento panel vznikl jako odpověď na výzvu některých ostrovních států, francouzského prezidenta Emanuela Macrona či papeže Františka. Panel se skládá z třinácti právníků různých národností. Definice IEP se stala po svém nedávném zveřejnění předmětem debat v odborných kruzích. Pozornosti se jí dostává především proto, že má ambice stát se pátým mezinárodním zločinem uvedeným v Římském statutu.

Vedle rozšíření preambule Římského statutu připravený návrh IEP obsahuje samotnou skutkovou podstatu zločinu. Ekocida je podle ní nezákonný nebo svévolný čin spáchaný s vědomím (*unlawful or wanton acts committed with knowledge*), že existuje značná pravděpodobnost vážného a rozsáhlého nebo dlouhodobého poškození životního prostředí.

Kritika znění návrhu

V první řadě již název *ekocida*, který nezapře inspiraci u pojmu genocida, se neshledává s porozuměním. Podstatou genocidy je úmysl ničit určitou skupinu lidí. Tento skupinový charakter ale u ekocidy chybí. Pak by se aplikoval pouze na zločiny proti konkrétnímu živočišnému či rostlinnému druhu. Povahou ji lze zařadit spíše mezi zločiny proti lidstvi.

Transparent proti ekocidě [1]

Vedle nesouhlasu s pojmem ekocida jako takovým se v odborných kruzích ozývá také kritika praktičnosti přijetí nového zločinu. Dochází k naplnění skutkové podstaty ekocidy, aniž by byla stíhána na vnitrostátní úrovni? Je opravdu žádoucí, aby se z Mezinárodního trestního soudu (MTS) stala environmentální policie, vzhledem k jeho současnému postavení, kdy se snaží prokázat, že může být dostatečně efektivní? Smluvními stranami Římského statutu nejsou například Čína a Indie, tedy státy, které se výrazně podílejí na přeshraničním znečištění a změně klimatu.

Matoucí odpovědnost

Přestože se v samotné skutkové podstatě zločinu setkáváme s odpovědností za úmysl, text návrhu zahrnuje také poměrně zvláštní vysvětlení. Stanoví totiž, že požadavek úmyslu (*knowledge*) ve skutečnosti znamená bezohledné ignorování škod, které by byly zjevně nepřiměřené ve vztahu k očekávaným sociálním a ekonomickým přínosům.

Pojem úmysl (*knowledge*) podle IEP v tomto případě spojuje nedbalost a nepřímý úmysl. Skrytí pravého významu za pojem úmysl má pravděpodobně zvýšit politickou únosnost návrhu, přestože se ve skuteč-

nosti jedná o nedbalostní zločin. Článek 30 Římského statutu stanoví, že není-li stanoveno jinak, MTS má jurisdikci nad zločiny, které byly spáchány vědomě (*with knowledge*) a úmyslně (*with intent*).

Antropocentrické, nikoliv ekocentrické pojetí ekocidy?

Další zvláštností, která budí rozpaky, je určitý příklon k antropocentrickému pojetí ekocidy. To znamená, že upřednostňuje prospěch lidstva, a naopak až druhotně chrání životní prostředí. K ničení přírody totiž podle nového návrhu musí docházet v takové míře, že je to nepřiměřené očekávaným sociálním a ekonomickým přínosům.

Požadavek nezákonnosti přináší další otázky. Podle IEP jsou nezákonné takové činy, které jsou již zakázané právem. IEP dospěl k názoru, že mezinárodní právo obsahuje relativně málo imperativů a ponechává v tomto směru velký prostor vnitrostátní legislativě. Není však těžké si představit situaci, kdy uhelný důl s povolením státních agentur spustí projekt, o kterém vedení dolu ví, že bude mít pravděpodobně následek vážného a rozšířeného nebo dlouhodobého poškození životního prostředí. Je tedy otázkou, zda je požadavek nezákonnosti nezbytný.

Příroda s právní osobností?

Velké množství připomínek k novému návrhu značí spíše velký zájem o toto téma, nežli nesouhlas s bojem proti ničení životního prostředí. Častá kritika však značí potřebu další diskuse především ohledně znění potenciální skutkové podstaty. I v případě 2/3 většiny států Shromáždění smluvních stran, která je potřebná pro přijetí změny Římského statutu, to však neznamená, že by nový zločin platil pro všechny smluvní strany. Státy, které by se jednání naplňujícího skutkovou podstatu ekocidy dopouštěli, mohou dodatek k ekocidě odmítnout ratifikovat. Podobně, jako tomu bylo již u dodatku ke zločinu agrese, který má mnohem méně smluvních stran než Římský statut samotný.

Nové pojetí odpovědnosti za ničení životního prostředí, které otevírá možnost trestního stíhání, by navíc nemuselo přinést takový efekt, jaký bychom od ní rádi očekávali. Ve státech s kvalitním právním systémem mohou totiž soudy účinněji vymá-

hat náhradu škod v civilním řízení. Alternativním přístupem může být také uznání právní osobnosti přírody a jejích součástí. To by však znamenalo rovněž zásadní změnu v našem přístupu k životnímu prostředí, a to patrně ještě více převratnou, než je návrh, o kterém pojednává tento článek.

Zdroje

- Heller, Kevin Jon. Skeptical Thoughts on the Proposed Crime of “Ecocide” (That Isn’t). *OpinioJuris*. 2021. <https://opiniojuris.org/2021/06/23/skeptical-thoughts-on-the-proposed-crime-of-ecocide-that-isnt/>
- Karnavas, Michael. Ecocide: Environmental Crime of Crimes or Ill-Conceived Concept? *OpinioJuris*. 2021 <https://opiniojuris.org/2021/07/29/ecocide-environmental-crime-of-crimes-or-ill-conceived-concept/>
- Mehta, Tarini. Symposium Exploring the Crime of Ecocide: Accountability for Environmental Destruction—Ecocide in National and International Law (Part I). *OpinioJuris*. 2021 <https://opiniojuris.org/2020/09/25/symposium-exploring-the-crime-of-ecocide-accountability-for-environmental-destruction-ecocide-in-national-and-international-law-part-ii-the-way-forward/>
- Mehta, Tarini. Symposium Exploring the Crime of Ecocide: Accountability for Environmental Destruction—Ecocide in National and International Law (Part II) The Way Forward. *OpinioJuris*. 2021 <https://opiniojuris.org/2020/09/25/symposium-exploring-the-crime-of-ecocide-accountability-for-environmental-destruction-ecocide-in-national-and-international-law-part-ii-the-way-forward/>
- Robinson, Darryl. Your Guide to Ecocide – Part 1. *OpinioJuris*. 2021 <https://opiniojuris.org/2021/07/16/your-guide-to-ecocide-part-1/>
- Robinson, Darryl. Your Guide to Ecocide – Part 2: The Hard Part. *OpinioJuris*. 2021 <https://opiniojuris.org/2021/07/16/your-guide-to-ecocide-part-2-the-hard-part/>
- Ambos, Kai. Protecting the Environment through International Criminal law? *EJIL:Talk!* 2021. <https://www.ejiltalk.org/protecting-the-environment-through-international-criminal-law/>

Fotografie

- [1] “Make Ecocide An International Crime Now” sign on the tarmac at a rally against climate change, autor: Ivan Radic, 19. března 2021, zdroj: Flickr, CC BY 2.0, editace: ořez.
- [2] Jeden z autorů návrhu, právník Philippe Sands. *PhilippeSands*, autor: Otterbox2015, 27. března 2016, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez.

Jeden z autorů návrhu, právník Philippe Sands [2]

Německo uznalo genocidu v Namibii z počátku 20. století a přislíbilo rozvojovou pomoc

Alžběta Dvořáková

V květnu letošního roku oznámil německý ministr zahraničí Heiko Maas, že vyjednávání, které probíhalo mezi namibijskou a německou vládou ohledně smíření kvůli genocidě Hererů a Namů z počátku 20. století, přineslo výsledky. Vlády vydávají společné prohlášení, v němž Německo uznává genocidu a zavazuje se k vyplácení 1,1 miliardy eur do rozvojových projektů pro poškozené komunity.

Německá vláda letos v květnu ukončila jednání s namibijskou vládou ohledně snahy o smíření s obyvateli z kmenů Hererů a Namů. Obyvatelé těchto etnik byli v dnešní Namibii na počátku 20. století německými ozbrojenými složkami systematicky vyvražďováni a zotročováni, a to se souhlasem tehdejší německé vlády. Mezivládní jednání trvalo od roku 2015 a výsledek oznámil koncem tohoto května na tiskové konferenci německý ministr zahraničí Heiko Maas. Ten při této příležitosti vyjádřil hlubokou lítost za příkoří způsobené Německem.

Na základě mezivládního jednání bylo vydáno společné prohlášení (*Joint Declaration*), ve kterém německá vláda žádá členy poškozené komunity a namibijskou vládu o odpuštění za zločiny spáchané mezi lety 1904 a 1908. Ve vydaném prohlášení namibijská vláda omluvu přijímá. Německá vláda se dále zavazuje k postupnému vyplácení 1,1 miliardy eur v průběhu třiceti let, které budou směřovat na rozvoj regionů, ve kterých žijí potomci obětí genocidy a zotročování. Podle prohlášení by měly peníze směřovat například do rozvoje zdravotní péče, lokální infrastruktury či vzdělávání. Němečtí představitelé se již několikrát v minulosti omluvili za hrubé zacházení s obyvateli Hererů a Namů, poprvé ale byla vyjednána finanční náhrada poškozeným komunitám.

Zapomenutá genocida dvacátého století

Německo bylo v minulosti koloniální velmocí, které si podmanilo i region dnešní Namibie. Na počátku

Ženy z kmene Herero [1]

20. století začali Němci zabavovat půdu a dobytek původním obyvatelům z kmene Herero a Nama, což vedlo ze strany těchto obyvatel k odboji proti německé správě. V reakci na vzpouru nařídil vedoucí německé vojenské správy Lothar von Trotha vyhlazení obou etnik. V roce 1904 začalo systematické vyvražďování obyvatel podle pokynů Trothy, čímž započala první genocida 20. století.

Obyvatelé, kteří přežili prvotní vraždění, uprchli na poušť Kalahari, kde němečtí vojáci na příkaz Trothy otrávnili vodní zdroje, což zapříčinilo smrt tisíců uprchlíků. Zbylí obyvatelé byli později vzati do koncentračních táborů, kde byli zneužíváni k práci a byly na nich uskutečňovány lékařské pokusy. V táborech umíralo značné množství obyvatel, jejichž lebky prodávali Němci do zámoří k antropologickým výzkumům. Odhadem bylo mezi lety 1904 a 1908 německými ozbrojenými složkami zabito 80 tisíc lidí, celkem bylo vyhlazeno na 80 % všech Hererů a 50 % Namů.

Výsledky jednání sklízí kritiku

Ačkoli jsou kroky německé vlády posunem vpřed, výsledky jednání se setkaly s kritikou a překvapivě malým nadšením. Německá vláda sdělila, že ačkoli

bylo pět let trvající jednání především mezivládní, přizváni byli i představitelé Hererů a Namů. Oproti tomu členové poškozených komunit projevují nesouhlas se slovy, že namibijská vláda přijala omluvu bez předešlé konzultace, čímž byli Hererové a Namové vyřazeni z jednání, které probíhalo především na mezivládní úrovni. Podle některých členů komunity nebyla omluva dostatečně směřována na poškozené a nebyla upřímná.

Mimo nespokojenost s jednáním a samotnou omluvou poškozené komunity nesouhlasí s formou a výší odškodnění. Někteří potomci obětí považují slíbenou rozvojovou pomoc za nedostatečnou a požadují zpět půdu, kterou Německo v počátku genocidy původním obyvatelům zabavilo. Uahimisa Kaapehi, který zastává pozici radního města Swakopmund, po zveřejněných výsledcích jednání vyjádřil názor, že je nabídka rozvojové pomoci směšná a přiklání se k odškodnění ve formě pozemků a dobytka. Podle jeho slov se celá jeho rodina dostala do generační chudoby, protože postrádala půdu, která byla Němci zabavena.

Kontroverzní byla i samotná tisková zpráva s prohlášením německého ministra zahraničí Maase, která byla německou vládou zveřejněna na konci května. V tiskové zprávě je uvedeno, že i přes skutečnost, že se jednalo o genocidu, nevzniká poškozeným žádný právní nárok na kompenzaci. Maas

v prohlášení nazývá přislíbenou rozvojovou pomoc jako gesto usmíření, které ale podle kanceláře německého ministerstva zahraničí nemůže být považováno za reparace. Zda je namísto gesto v případě takto rozsáhlého porušení lidských práv, je otázkou názoru. V tuto chvíli je ale pravděpodobné, že se Německo snaží zabránit vzniku možného precedentu v případech hrubého porušování lidských práv spáchaných v koloniální éře.

Německá dohoda s Namibií: o nás bez nás?

Kvůli kritice ze strany potomků původních obyvatel navíc vyvstává otázka, pro koho je slíbená rozvojová pomoc nejvýhodnější. Na rozdíl od mnoha členů komunit Hererů a Namů totiž s výsledkem jednání souhlasí například namibijský prezident Hage Geingob, podle kterého je společná dohoda krokem správným směrem. Nabídnutá rozvojová pomoc tak může být výhodná především pro vládu Namibie, která nebude muset v budoucnu investovat do rozvoje regionu státní peníze.

Ze strany Německa jde pravděpodobně o způsob, jak jednou provždy uzavřít temnou kapitolu své historie. V tomto případě je otázkou názoru, zda je forma finanční náhrady adekvátní, a zda opravdu může dojít ke zmírnění utrpení způsobené genocidou, odsunem značného množství obyvatel a po-

Protesty Hererů a Namů v Berlíně [2]

škození kultury Hererů a Namů. Mimo to by také stálo za zvážení, jestli by nebyla vhodná výrazně vyšší míra zapojení komunit do rozvojových projektů a tím i efektivnější cílení na poškozené, spíše než centralizované využívání finanční pomoci namibijskou vládou.

Ač není výsledek jednání pro některé členy poškozených komunit uspokojivý, dohoda mezi německou a namibijskou vládou představuje výrazný krok vpřed. Řešení událostí mezi Německem a Namibií sice nevytvoří formální precedens, může ale ukázat dalším bývalým koloniálním velmocím, jak se postavit čelem ke zločinům spáchaným na původních obyvatelích v dobách kolonialismu.

Mnoho z těchto velmocí v minulosti projevilo lítost nad jednáním svých předků. Případ kmenů Herero a Nama však ukazuje, že boj s důsledky koloniálních zločinů vyžaduje mimo projevenou lítost i praktické kroky, a to ideálně ve spolupráci s aktivně zapojenou komunitou.

Zdroje

- BBC News. 2021. Germany officially recognises colonial-era Namibia genocide: <https://www.bbc.com/news/world-europe-57279008>
- BBC News. 2021. Viewpoint: Why Germany's Namibia genocide apology is not enough: <https://www.bbc.com/news/world-africa-57306144>
- Federal Foreign Office. 2021. Foreign Minister Maas on the conclusion of negotiations with Namibia. Berlin: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/newsroom/news-/2463598>

Německý ministr zahraničí Heiko Maas [3]

- Granville, Samantha. 'We want trillions to heal our wounds'. BBC News. 2021: <https://www.bbc.com/news/world-africa-57961151>
- Hambira, Kavena; Gleckman-Krut, Miriam. Germany Apologized for a Genocide. It's Nowhere Near Enough. The New York Times. 2021: <https://www.nytimes.com/2021/07/08/opinion/germany-genocide-herero-nama.html>
- Joint Declaration by The Federal Republic of Germany and The Republic of Namibia: https://www.dngev.de/images/stories/Startseite/joint-declaration_2021-05.pdf
- Kössler, Reinhart; Melber, Henning. Namibian genocide: why Germany's bid to make amends isn't enough. The Conversation. 2021: <https://theconversation.com/namibian-genocide-why-germanys-bid-to-make-amends-isnt-enough-161820>
- Montreal Holocaust Museum. Herero Genocide in Namibia: <https://museeholocauste.ca/en/resources-training/herero-genocide-namibia/>
- Oltermann, Philip. Germany agrees to pay Namibia €1.1bn over historical Herero-Nama genocide. The Guardian. 2021: <https://www.theguardian.com/world/2021/may/28/germany-agrees-to-pay-namibia-11bn-over-historical-herero-nama-genocide>
- Oltermann, Philip. Germany rules out financial reparations for Namibia genocide. The Guardian. 2021: <https://www.theguardian.com/world/2021/may/21/germany-rules-out-financial-reparations-for-namibia-genocide>
- Reuters. 2021. Germany apologises for colonial-era genocide in Namibia: <https://www.reuters.com/world/africa/germany-officially-calls-colonial-era-killings-namibia-genocide-2021-05-28/>
- Reuters. 2021. Germany colonial-era genocide reparations offer not enough – Namibia vice president: <https://www.reuters.com/world/africa/germany-colonial-era-genocide-reparations-offer-not-enough-namibia-vice-2021-06-04/>

Fotografie

- [1] Herero women, autor: Hans Hillewaert, 21. června 2007, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0, editace: ořez.
- [2] Protest of OvaHerero and Nama representatives and activists in Berlin, 16.10.16, autor: Joachim Zeller, 16. října 2016, zdroj: Flickr, CC BY-ND 2.0, editace: ořez.
- [3] 2019 Comprehensive Test-Ban Treaty Article XIV Conference, autor: The Official CTBTO Photostream, 25. září 2019, zdroj: Flickr, CC BY 2.0, editace: ořez.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Vedoucí sekce: *Monika Hanych a Hubert Smekal*

Aktuality evropské sekce: srpen 2021

Martin Mišek

SDEU: Polsko opět nedodrží unijní právo

Evropská komise zahájila řízení proti Polsku kvůli vnitrostátním opatřením zavádějícím nový disciplinární režim pro soudce Nejvyššího soudu. Pravidla z roku 2017 vytvořil v rámci Nejvyššího soudu senát zvaný *Izba Dyscyplinarna* zabývající se případy disciplinárního řízení samotných soudců. Komise se domnívá, že tento režim je v rozporu s právem EU, protože nezávislost a nestrannost disciplinární komory nejsou zaručeny. Komora je totiž složena výhradně ze soudců vybraných Národní soudní radou, jejíž členové jsou voleni dolní komorou polského parlamentu.

Jedná se již o třetí žalobu, kterou Komise podala proti Polsku kvůli legislativním změnám ovlivňujících nezávislost soudnictví v zemi. Generální advokát Tančev již v květnu navrhl, aby Soudní dvůr vyhověl žalobě Komise pro nesplnění povinností podle čl. 19 SEU a čl. 267 SFEU. Ten v polovině července konstatoval, že Polsko nesplnilo své povinnosti poskytnout dostatečné prostředky k zajištění právní ochrany v oblastech, na které se vztahuje unijní právo.

Evropská komise: 2021 Rule of Law Report

Evropská komise zveřejnila svou zprávu o právním státu. Každoroční hodnocení pozitivního i negativního vývoje týkajícího se této problematiky veřejnosti představila Věra Jourová. „*Rozdíly v Evropě se prohlubují*,” zahájila eurokomisařka jasným vzkazem svůj proslav. Zatímco zpráva ocenila reformní úsilí v mnoha členských státech (např. na Maltě, Slovensku a v Rumunsku), na jiných místech, jako je Polsko a Maďarsko, kvalita demokracie zaznamenala zhoršení.

Místopředsedkyně zdůraznila závažnost oslabení polské demokracie i vyjádřením se k nejnovějšímu rozsudku týkajícího se Nejvyššího soudu. Pokud totiž Polsko nepotvrdí přijetí veškerých opatření, zahájí Komise řízení o nesplnění povinnosti. To by

Místopředsedkyně Evropské komise Věra Jourová [1]

pro Polsko mohlo znamenat finanční sankce. Naopak Slovensko podniklo důležité kroky k posílení integrity a nezávislosti soudnictví a vynaložilo úsilí k odstranění korupce v soudnictví. Zároveň Komise pozitivně vnímá probíhající přípravu reformy „soudní mapy“, na které se Slovenskem spolupracuje i Rada Evropy.

Česká republika a zpráva o právním státu

Česká republika za poslední rok pokročila v reformě soudního systému, která má vést k větší soudní nezávislosti. Zpráva oceňuje pokroky v digitalizaci soudnictví (např. spuštění centrální databáze soudních rozhodnutí). Evropská komise však identifikuje nedostatky v implementaci protikorupční strategie vlády. V rámci Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2018-2022 Komise nezaznamenala potřebný pokrok. Zároveň Česká republika některá protikorupční opatření kvůli pandemii odložila.

Část zprávy se také zaměřuje na svobodu a pluralitu sdělovacích prostředků. Objevují se problémy se zákonem o svobodném přístupu k informacím, který potřebuje novelizaci. Navíc se některé veřejné orgány snažily během pandemie o zásah do volného šíření informací. Konkrétně Ústav zdravotnických informací a statistiky odmítal dostatečně zveřejňovat data o postupu onemocnění COVID-19.

Rada Evropy k Afghánistánu: mezinárodní společenství musí zůstat jednotné

Jednota mezi členskými státy nesmí být narušena, jediné tak podle Rady Evropy dospějeme požadavku na ukončení násilí a dodržování lidských práv při současném a budoucím dění v Afghánistánu. Rik Daems, prezident Parlamentního shromáždění Rady Evropy, poznamenal, že členské státy Rady Evropy musí jednat tak, aby byl zachován pokrok, kterého dosáhly společným úsilím, finančními prostředky a lidskými zdroji. Jde zejména o ochranu žen, dívek, dětí a menšin, kterým nyní hrozí omezení lidských práv. Obzvláště důležitou úlohu hrají národní parlamenty, které by měly zajistit, že vlády budou zodpovídat za způsob, jakým reagují na tuto rozvíjející se humanitární katastrofu.

Kromě toho by členské státy měly umožnit civilistům prchajícím z Afghánistánu přístup na jejich území, jak připomněl Vysoký komisař OSN pro uprchlíky (UNHCR). Mluvčí UNHCR zároveň uvedl, že v zemi zůstává na dvě stě zaměstnanců této agentury, tudíž pomoc Afgháncům pokračuje.

Zdroje

- Bayer, Lili. EU unveils critical rule-of-law report as internal fissures widen. Politico. 20. 7. 2021 (<https://www.politico.eu/article/commission-presents-rule-of-law-update-amid-growing-concerns/>).
- Evropská komise. 2021. Remarks by Vice-President Věra Jourová at the press conference on Rule of Law Report 2021. Brusel: Press corner (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_21_3808).
- Evropská komise. 2021. Správa o právním štáte 2021 Kapitola o situácii v oblasti právného štátu na Slovensku. Brusel: Evropská komise (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2021_rolr_country_chapter_slovakia_sk.pdf).
- Evropská komise. 2021. Zpráva o právním štátu 2021 Kapitola o stavu právního štátu v Česku. Brusel: Evropská komise (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2021_rolr_country_chapter_czechia_cz.pdf).
- OSN. 2021. 'No way out' for imperilled Afghans, broader international response needed. UN News (<https://news.un.org/en/story/2021/08/1098162?poij>).

Rada Evropy. 2021. PACE President: international community should demand respect for human rights and an immediate end to violence in Afghanistan. Štrasburk: Parliamentary Assembly President (<https://www.coe.int/en/web/portal/-/afghanistan-international-community-should-demand-an-immediate-end-to-violence-and-respect-for-human-rights>).

Soudní dvůr Evropské unie. 2021. Case C-791/19 European Commission v Republic of Poland. Lucemburk: SDEU (<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=244358&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=6553482>).

Soudní dvůr Evropské unie. 2021. Opinion of Advocate General Tanchev. Lucemburk: SDEU (https://curia.europa.eu/juris/document/document/_print.jsf?docid=240848&text=&dir=&doclang=EN&part=1&occ=first&mode=req&pageIndex=0&cid=226655).

Fotografie

- [1] Hearing of Věra Jourová (Czech Republic) - Vice president-designate - Values and Transparency (48859288246) (cropped), autor: European Parliament from EU, 7. říjen 2019, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 2.0, editace: ořez.
- [2] European Commission, autor: pixabay free images, 4. srpen 2018, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez.

Budova Evropské komise [2]

ESLP: Dánská politika slučování rodin cizinců je v rozporu s Úmluvou

Eliška Hůlová

Evropský soud pro lidská práva vydal rozsudek, v němž shledává zavedení tříleté čekací doby pro žádost o sloučení rodiny za neslučitelné s právem na rodinný život.

Dánsko a nový status dočasné ochrany

V roce 2015 v Evropě vrcholila tzv. uprchlická krize. V reakci na radikální nárůst přílivu uprchlíků přidalo Dánsko do svého zákona o pobytu cizinců možnost udělení pouze dočasného statusu ochrany. Takový status lze udělit na jeden rok s možností dalšího prodloužení a vztahuje se na situace, kdy o ochranu žádají cizinci, jejichž ohrožení života vychází z obecně závažné situace v zemi původu, charakteristické především nerozlišujícími útoky na civilní obyvatelstvo.

Dočasný status ochrany poskytuje jeho nositelům méně práv oproti právům uprchlíků se statutem podle Ženevské úmluvy [1] či držitelů doplňkové ochrany. Jedním z nejdůležitějších omezení bylo zavedení tříleté čekací doby, po kterou osoby s tímto statutem nemohou úspěšně žádat o sloučení rodiny a dostat tak do Dánska své rodinné příslušníky. Zpřísnění už tak dost přísné migrační politiky mělo za cíl učinit Dánsko pro migranty méně atraktivní.

Krátce po zavedení změn obdržel dočasný status ochrany i šestapadesátiletý Syřan M. A. Po několika měsících podal žádost o sloučení pro svou manželku, se kterou v té době žil již přes 25 let a která prozatím zůstala v Sýrii. Dánské úřady však pro nedodržení zákonné čekací doby žádost zamítly. K námitce o porušování práva na rodinný život dánský nejvyšší soud jako poslední instance uvedl, že zavedení čekací doby spadá do prostoru pro uvážení státu, a proto není v rozporu s článkem 8 Evropské úmluvy o lidských právech („Úmluva“).

Nová otázka pro Štrasburk

Přestože se Evropský soud pro lidská práva („Soud“) ve své judikatuře již několikrát zabýval sloučením

Dánsko zpřísnilo svou už tak přísnou migrační politiku [1]

rodin uprchlíků, otázku slučitelnosti zákonné čekací doby s právem na rodinný život dosud neřešil. Sám tedy uznal, že Dánsku v tomto ohledu chybělo jasné vodítko k posouzení, zda je zavedení čekací doby v souladu s Úmluvou. Nicméně, i tak je možné z dosavadní judikatury vyčíst několik základních principů ke sloučení rodiny, dle kterých lze daný případ posoudit.

Soud nejprve zdůraznil, že zůstává věcí státu kontrolovat vstup a pobyt cizinců na jeho území a že z článku 8 Úmluvy bez dalšího nevyplývá pozitivní závazek vyhovět slučování rodin. Vždy je však třeba přihlídnout k okolnostem konkrétního případu. V úvahu je třeba brát například míru, do jaké byl rodinný život zasažen, sílu rodinných vazeb a zda existují nepřekonatelné překážky pro rodinný život v zemi původu. Pokud se případ týká nezletilých, stojí navíc v první řadě sledování jejich zájmu.

Tři roky čekání jsou moc

K samotnému zavedení čekací doby Soud vyjádřil, že v tomto by měl být státům poskytnut široký pro-

stor pro uvážení. Nicméně i zde jsou určité hranice a otázkou tedy zůstává, zda byla její délka a použití přiměřené vzhledem k zájmům stěžovatele.

Ve velkosenátním rozsudku Soud uznal tehdejší motivaci Dánska na zavedení striktnějších pravidel, kterou bylo zejména zajištění hospodářského blahobytu země a účinné integrace osob, kterým poskytlo ochranu, za současného zachování sociální soudržnosti. Sloučení rodiny však může integraci osob naopak přispět. Nadto je tříletá čekací doba dle Soudu příliš dlouhá a mohla by způsobit značné narušení rodinných vazeb. Samotná doba odloučení by přitom byla ještě delší, neboť teprve uplynutím čekací doby lze zahájit celý proces před imigračními úřady.

Vzhledem k tomu, že zákonná úprava neumožňovala individuální posouzení případu, byla délka čekací doby závazná a bez možnosti případného zkrácení. Tím, že se dánské orgány omezily na použití obecného pravidla, selhaly v nalézání spravedlivé rovnováhy mezi zájmy státu a stěžovatele, tudíž došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Otázka, zda bylo zavedení tříleté čekací doby v souladu s Úmluvou, visela ve veřejných debatách již delší dobu. Své pochybnosti Dánsku sdělil i tehdejší Komisař pro lidská práva Rady Evropy a Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. Uvedený rozsudek vyjasňuje názor Štrasburku a ukazuje dů-

Tříletá čekací doba pro žádost na sloučení rodiny je příliš dlouhá [2]

ležitost hledání spravedlivé rovnováhy, kterou Soud ve své judikatuře dlouhodobě zastává.

Poznámky

[1] Úmluva o právním postavení uprchlíků OSN ze dne 28. července 1951.

Zdroje

Evropský soud pro lidská práva. Rozsudek velkého senátu ve věci M. A. proti Dánsku, 9. července 2021 (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-211178>).

Evropský soud pro lidská práva. Rozsudek velkého senátu ve věci M. A. proti Dánsku, 9. července 2021 [tisková zpráva] (<http://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-7076299-9566176>).

Thym, Daniel. The Limits of Indirect Deterrence of Asylum Seekers [online]. Verfassungsblog. 12. července 2021 (<https://verfassungsblog.de/the-limits-of-indirect-deterrence-of-asylum-seekers/>).

Denmark: European Court of Human Rights says three-year rule violates refugees' right to family life [online]. EUROPEAN WEB SITE ON INTEGRATION. 9. července 2021 (<https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/denmark-european-court-of-human-rights-says-three-year-rule-violates-refugees-right-to-family-life>).

Fotografie

[1] Kopenhagen (DK), Kastell von Kopenhagen, Dänische Flagge -- 2017 -- 1770, autor: Dietmar Rabich, 17. července 2017, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez.

[2] Supporting Syrian refugees in Jordan thanks to UK aid and UNHCR, autor: DFID - UK Department for International Development, 2. února 2017, zdroj: Flickr, CC BY 2.0, editace: ořez.

Náboženské symboly: SDEU povoluje podnikatelům zakázat muslimské šátky

Barbora Bromová

Náboženské symboly – hlavně tedy symboly islámské víry – vynesly vášně společenské debaty před lucemburský soud hned několikrát. Nejčerstvější rozsudek Soudního dvora EU se týká tradičních muslimských hidžábů při výkonu práce. Podle Soudního dvora mohou zaměstnavatelé jejich nošení za určitých podmínek zakázat.

V nedávných případech *WABE a MH Müller Handel* se jednalo o německé zaměstnankyně, které nosily na svých pracovištích muslimský šátek jako symbol svého náboženského přesvědčení.

V případě paní I. X., kterou zaměstnalo německé sdružení *WABE eV* jako specializovanou vychovatelku, došlo ke sporu, když ji zaměstnavatel opakovaně vyzval k odložení muslimského šátku. Společnost *WABE eV* svůj postup odůvodnila tvrzením, že nošení takového šátku neodpovídá strategii politické, filozofické a náboženské neutrality uplatňované vůči rodičům, dětem i třetím osobám. Když i přes tyto argumenty paní I. X. část svého oděvu odložit odmítla, nadřízení ji udělili oficiální napomenutí a nadvakrát ji i dočasně uvolnili z práce.

Druhá stěžovatelka – pod iniciálami M. J. – pracovala jako asistentka prodeje a pokladní pro společnost *MH Müller Handels GmbH*. Na svém pracovišti se setkala s podobnou žádostí o odložení náboženského oděvu. Po opakovaném neuposlechnutí byla následně přeložena na jiné pracovní místo, které jí mělo umožnit šátek nosit. Poté jí ale zaměstnavatel poslal domů a nařídil, aby se dostavila na pracoviště bez nápadných a rozměrných symbolů vyjádření jakéhokoliv politického, filozofického nebo náboženského přesvědčení. M. J. posléze podala žalobu k německému pracovnímu soudu.

Případy putovaly až do Lucemburku

Oba případy se dostaly k německým pracovním soudům, které se snažily posoudit, zda se interní pravidlo obou podniků dá považovat za diskriminační. V evropském kontextu je v tomto ohledu klíčová směrnice Rady Evropské unie, která stano-

Šátky jsou tradičním symbolem islámské víry [1]

vuje obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání. Oba německé soudy se rozhodly ohledně výkladu této směrnice předložit otázku Soudnímu dvoru Evropské unie.

Soudní dvůr se zejména zabýval otázkou, zda interní pravidlo podniku zakazující nosit na pracovišti jakýkoli viditelný symbol politického, filozofického nebo náboženského přesvědčení, je přímo či nepřímo diskriminační vůči věřícím zaměstnancům na základě náboženského vyznání. Němečtí soudci se svých lucemburských kolegů také doptávali, za jakých podmínek může být tak rozdílné zacházení nepřímo založené na náboženském vyznání odůvodněno, a které skutečnosti mají zohlednit při přezkumu přiměřenosti podobných interních pravidel.

Přímá, či nepřímá diskriminace?

Soudní dvůr ve své odpovědi na tyto otázky připomněl svou předchozí judikaturu, podle níž takové

pravidlo nezakládá přímou diskriminaci, jelikož se vztahuje bez rozdílu na jakýkoliv projev náboženského přesvědčení. Podobná pravidla podle Soudního dvora všem zaměstnancům podniku ukládají povinnost neutrálního oděvu a brání v nošení určitých symbolů politického, filozofického či náboženského vyznání.

Podle lucemburského soudu není nutně nezákonné, když jsou někteří zaměstnanci kvůli specifickým náboženským pravidlům, která vyžadují nošení určitého oděvu, nuceni tyto projevy víry během výkonu zaměstnání omezit. Podobné interní pravidlo sice může způsobit některým zaměstnancům nepříjemnosti, avšak tato okolnost nemá vliv na závěr, že taková pravidla v zásadě nezavádí rozdílné zacházení se zaměstnanci na základě náboženské víry.

Řadí SDEU zájmy zaměstnavatele nad svobodu vyznání?

Soudní dvůr také poznamenal, že interní pravidla aplikovali oba zaměstnavatelé konzistentně a stejně vůči všem zaměstnancům. S odkazem na interní pravidlo stanovující očekávaný standard politické a náboženské neutrality požádal dotyčný zaměstnavatel také zaměstnankyni, která nosila na krku křesťanský křížek, aby jej odložila.

Lucemburský soud se dále zabýval otázkou, zda může být podobné pravidlo odůvodněno vůči zaměstnavatele vystupovat vůči svým zákazníkům nebo uživatelům jako politicky, filozoficky a nábožensky neutrální. Na tuto otázku odpověděl Soudní dvůr kladně. Neutralita podniku je podle soudců legitimním cílem, který může podnikatel následovat a naplňovat tak svou svobodu podnikání.

Relevantními skutečnostmi při určení, zda cíl neutrality může odůvodnit i rozdílné zacházení se zaměstnanci, jsou zejména práva a legitimní očekávání zákazníků – v případě paní I. X. a sdružení WABE eV tedy jde i o přání rodičů, aby se jejich dětem věnovaly osoby, které při kontaktu s nimi neprojevují své náboženství. Pravidla by také měla být uplatňována soudržně a systematicky, ale pouze v případech, ve kterých je to pro udržení legitimní neutrality nezbytné.

Nejasný postoj EU ke svobodě vyznání

Soudní dvůr Evropské unie se k podobným tématům vyjádřil už několikrát - často v kontextu kon-

troverzní francouzské politiky *laïcité*, ale v rámci jeho judikatury nechybí ani rozsudky pocházející z německého či italského prostředí. Tento poslední rozsudek explicitně navazuje na rozhodnutí z roku 2017, které umožnilo zákazy nošení náboženských symbolů v rámci výkonu zaměstnání. Soud tak nadále živí politicky výbušnou debatu ohledně společenské integrace muslimů v Evropě, a podle některých lidskoprávních organizací tím umožňuje případný nárůst islamofobních tendencí, kterým musí muslimské ženy čelit na veřejnosti i v práci už nyní.

Někteří dokonce tvrdí, že vyžadovaná forma výlučné náboženské neutrality stojí na islamofobních základech: její dodržování vytlačuje víru muslimských žen - a často i je samé - pryč z veřejného života. Přestože se argumenty na podporu podobných zákazů často opírají o snahu předejít společenským konfliktům, jejich implementace může naopak napomáhat k další stigmatizaci islámu a muslimské menšiny v Evropě.

Zdroje

- Elijah Granet. 2021. Missed opportunities: the Court of Justice fails to fix the unprincipled mess on religious garb in the workplace. EU Law Live - Op Ed (<https://eulawlive.com/op-ed-missed-opportunities-the-court-of-justice-fails-to-fix-the-unprincipled-mess-on-religious-garb-in-the-workplace-by-elijah-granet/>).
- EU Law Live. 2021. Headscarves case: EU Discrimination Law does not prevent employer-ban on visible forms of expression of beliefs in the workplace under certain justifications. (<https://eulawlive.com/headscarves-case-eu-discrimination-law-does-not-prevent-employer-ban-on-visible-forms-of-expression-of-beliefs-in-the-workplace-under-certain-justifications/>).
- Soudní dvůr Evropské unie. 2021. Zákaz nosit na pracovišti jakoukoli viditelnou formu vyjádření politického, filozofického nebo náboženského přesvědčení může být odůvodněn potřebou zaměstnavatele prezentovat se vůči zákazníkům neutrálním způsobem nebo předcházet společenským konfliktům. Tisková zpráva č. 128/21 (<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-07/cp210128cs.pdf>).
- IEU Monitoring. 2021. Judgment of the EU Court of Justice in Joined Cases C-804/18, C-341/19 (expression of political, philosophical or religious beliefs in the workplace). Editorial: Legal Affairs (<https://portal.ieu-monitoring.com/editorial/judgment-of-the-eu-court-of-justice-in-joined-cases-c-804-18-c-341-19-expression-of-political-philosophical-or-religious-beliefs-in-the-workplace/>).
- Liz Alderman, Melissa Eddy. 2021. Wearing a Head Scarf Can Be Grounds for Job Suspension, E.U.'s Top Court Rules. New York Times: Business. (<https://www.nytimes.com/2021/07/15/business/Europe-court-head-scarves.html>).

Fotografie

- [1] Woman Wearing White Hijab, autor: cottonbro, 6. květen 2021, zdroj: Pexels, CC0, editace: ořez.

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Editace článků sekce: Nela Černota

Vlády několika států zneužívaly izraelský špionážní systém Pegasus

Aneta Navrátilová

Investigativní práce světových médií odhalila, že vlády několika států světa zneužívaly technologie izraelské společnosti NSO Group za účelem špionování novinářů, lidskoprávních aktivistů i právníků.

Izraelský spyware

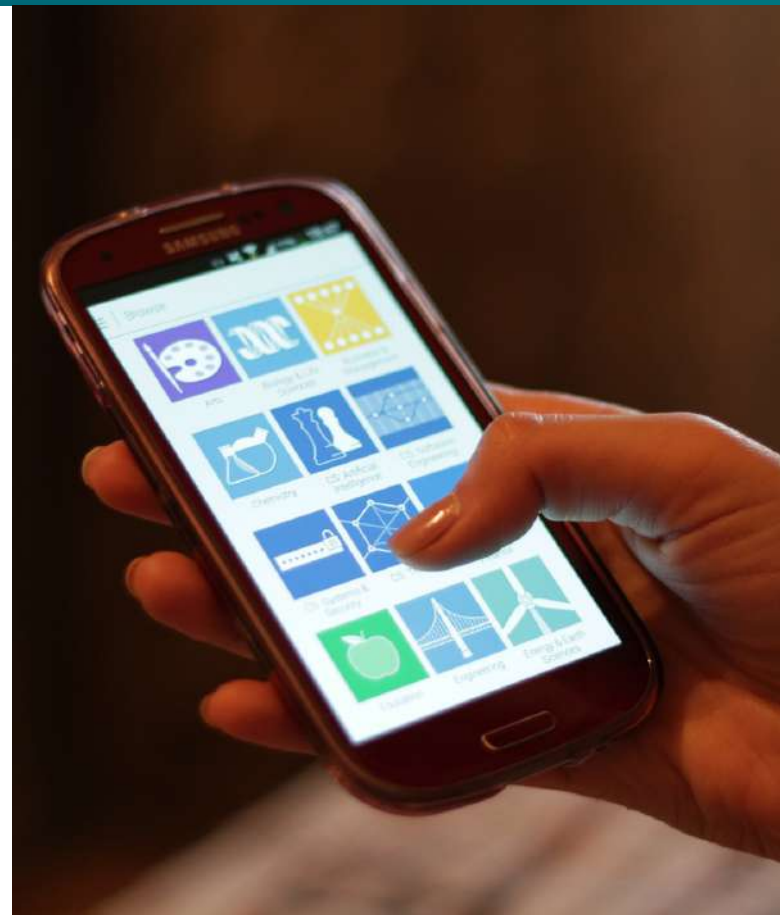
Špionážní program Pegasus má primárně sloužit vojenským, bezpečnostním a zpravodajským složkám v boji proti kriminalitě a terorismu. Alespoň tak si za ním stojí samotná izraelská vývojářská firma NSO Group. Nedávno však bylo na základě investigativní práce sedmnácti světových médií zjištěno, že byl software zneužíván hned několika vládami z celého světa za účelem špionování novinářů a lidskoprávních aktivistů, nebo také podnikatelů.

Pomocí systému Pegasus vlády infikovaly telefony a další zařízení opatřené operačním systémem iOS nebo Android a sledovaly veškerou komunikaci, která skrze daná zařízení probíhala. Jednoduše tak monitorovaly zprávy, emaily, odposlouchávaly hovory nebo mohly zobrazovat i fotografie a videa. Software také umožňuje nahrávat hovory, sledovat internetové vyhledávání dané osoby nebo skrytě zapnout kameru a mikrofon na infikovaném zařízení. Na základě provedené investigace bylo zjištěno, že bylo pomocí systému Pegasus špionováno minimálně padesát tisíc zařízení po celém světě.

Izraelský software Pegasus byl speciálně vyvinut tak, aby usnadňoval sledování obětí. Nenakazí tedy náhodná zařízení. Infikuje pouze zařízení vybraných jedinců, jejichž aktivity zajímají ty, kdo sedí na druhé straně obrazovky.

Novináři terčem špionáže světových vlád

Bylo zjištěno, že špionážní software využívaly vlády minimálně deseti zemí z celého světa. Řadí se

Software Pegasus umožňuje špionovat mobilní zařízení [1]

mezi ně například Ázerbájdžán, Indie, Kazachstán, Mexiko, Maďarsko, Rwanda, nebo Saúdská Arábie. Na základě provedené investigace došlo navíc ke zjištění, že hlavním „terčem“ vlád, které špionážní program zneužívaly, byli nejčastěji novináři předních světových médií, jako je CNN, Times, Reuters, nebo El País, dále také právníci, kritici vlád a lidskoprávní aktivisté, ale i významní podnikatelé.

Podle serveru Investigace.cz byla největším klientem NSO Group mexická vláda. Právě ta měla podle získaných údajů přístup až k 15 tisícům telefonním číslům. Dlouhodobě byl odposloucháván například novinář Cecilio Pineda, a to konkrétně od roku 2017, který se zaměřoval na vztahy zkorumpovaných politiků s drogovými kartely. Pineda byl zavražděn několik týdnů poté, co se jeho telefonní číslo objevilo na zmíněném seznamu.

Izraelská společnost NSO Group zveřejněné informace odmítla jako „lživá prohlášení“ o aktivitě svých klientů a nechala se slyšet, že své služby

poskytuje výhradně vojenským, bezpečnostním a zpravodajským subjektům. Společnost dále uvedla, že před prodejem softwaru prověřuje, nakolik ctí druhá strana lidská práva. NSO Group se údajně bude nastalou situací zabývat.

Přestože to byl Pegasus, který se v poslední době dostal na hlavní strany světových médií, je důležité neopomenout skutečnost, že tento spyware není ojedinělým nástrojem tohoto druhu. Stovky dalších podobných špionážních programů fungují po celém světě a značná většina z nich se pohybuje v šedé zóně, kdy samotní uživatelé netuší, že je jejich zařízení “napadeno” spywarem. Opatrnost a obezřetnost v kyberprostoru je tak zcela klíčová.

Zdroje

Amnesty International. Massive data leak reveals Israeli NSO Group's spyware used to target activists, journalists, and political leaders globally (18. července 2021). <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2021/07/the-pegasus-project/>

Program Pegasus zneužívaly vlády po celém světě [2]

Investigace.cz. Zneužití softwaru Pegasus chtěli konkrétní lidé (22. července 2021). <https://www.investigace.cz/zneuziti-softwaru-pegasus-chteli-konkretni-lide/>

Kopecká, Mahulena. Projekt Pegasus: Vlády po celém světě špehovaly novináře (19. července 2021). <https://zpravy.tiscali.cz/projekt-pegasus-vlady-po-celem-svete-spehovaly-novinare-515188>

Pegg, David a Cutler, Sam. What is Pegasus spyware and how does it hack phones? (18. července 2021). <https://www.theguardian.com/news/2021/jul/18/what-is-pegasus-spyware-and-how-does-it-hack-phones>

Seznam Zprávy. Vlády různých zemí špehovaly novináře. Na seznamu je i Maďarsko (18. července 2021). https://www.seznamzpravy.cz/clanek/vlady-ruznych-zemi-pry-spehovaly-novinare-pomoci-programu-izraelske-firmy-170054?fbclid=IwAR1RPOlb9eMzw1Oi2_KbuzyyVD_1H8bS7cbihKZNRcPI-BY_0PwiSRQ3Bq6g

The Guardian. The Pegasus project part 1: an invitation to Paris (19. července 2021). <https://www.theguardian.com/news/audio/2021/jul/19/the-pegasus-project-part-1-an-invitation-to-paris>

Fotografie

[1] Software Pegasus umožňuje špehovat mobilní zařízení, autor: bohed, 1. dubna 2014, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.

[2] Cybersecurity, autor: jaydeep_, 1. února 2018, zdroj: Wikimedia Commons, CC0, editace: ořez.

Haiti: krize ústavnosti

Iva Turanová

Začátkem července byl brutálně zavražděn haitský prezident Jovenel Moïse. Pouhé dva dny před svou smrtí jmenoval do funkce nového premiéra země Ariela Henryho, parlament však nestihl jeho jmenování schválit. Zemi tak momentálně vede dosavadní předseda vlády Claude Joseph. Týden před smrtí prezidenta došlo v zemi také k vraždě dvou novinářů.

Haitský prezident Jovenel Moïse byl ve své soukromé rezidenci zavražděn v noci na 7. července 2021. Spolu s ním byla postřelena také první dáma Martine Moïse. Ta však střelbu přežila. Hned další den policie zastřelila čtyři podezřelé a další dvě osoby zadržela. Do půlky srpna bylo v souvislosti s vraždou zadrženo na 40 podezřelých, mezi nimi haitští policisté a kolumbijští vojáci. Dočasného vedení země se po smrti ujal dosavadní premiér Claude Joseph, který vyhlásil čtrnáctidenní stav nouze.

Smrtí prezidenta vyvrcholilo napětí a násilné nepokoje, které zemi v důsledku nestabilní ekonomické situace a politického chaosu dlouhodobě sužovaly. Dle opozice měl prezidentův mandát skončit v únoru tohoto roku. Moïse však neodstoupil, namísto toho argumentoval, že pětileté funkční období mu končí až v únoru 2022, když přísahu složil v roce 2017.

Násilné nepokoje byly příčinou nevyhlášení voleb do dolní komory parlamentu. Horní komora je zároveň obsazena pouze deseti ze 30 členů. Omezení zákonodárné moci vedlo prezidenta k vládnutí skrze vydávání dekretů. Prezident si jejich pomocí upevňoval svou pozici. Usiloval také o změnu ústavy, která by prezidentům zaručila imunitu za trestné činy spáchané během výkonu jejich funkce. I prezidentův autoritářský způsob vládnutí byl jednou z příčin neklidu ve společnosti.

Právě dekretem byl do funkce jmenován jen dva dny před prezidentovou smrtí nový premiér Ariel Henry, který se měl řízení země ujmout v týdnu, kdy prezident zemřel. Po prezidentově smrti zůstalo nejasné, který z dvou premiérů má zemi řídit, neb nového nestihl schválit parlament. Zemi tak zpočátku řídil Claude Joseph, který byl ve funkci od

Zavražděný prezident Jovenel Moïse na archivním snímku s kanadským premiérem [1]

dubna. Později však prohlásil, že se funkce vzdává ve prospěch nového premiéra.

Politický chaos přiznává skutečnost, že na Haiti jsou aktuálně dvě ústavy, které řeší otázku převzetí moci po prezidentově smrti. Ústava z roku 1987, dostupná jak v kreolštině, tak ve francouzštině, ustavuje do čela nejvyššího soudce země. René Sylvestre, předseda Nejvyššího soudu, však dva týdny před prezidentovou smrtí zemřel na koronavirus.

Ústava druhá, z roku 2012, povolává radu ministrů pod premiérovým dohledem. Výjimkou je situace, kdy by prezident vládl zemi čtvrtým rokem. Pak by parlament vybíral nového prezidenta rovnou. Přesně tato situace nastala, parlament však není funkční. Ústava je ale dostupná pouze ve francouzštině a nikoliv kreolštině, která je také úředním jazykem. Dle odborníků tak platí obě dvě ústavy.

Volební rada, *Le Conseil Electoral Provisoire* (CEP), složená z 9 členů rozhodla, že bude nový prezident země zvolen 26. září. Nakonec ale z neznámého důvodu došlo k posunutí voleb na 7. listopadu. Koncem září se tak uskuteční pouze volby do parlamentu.

Haiti je stranou Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a Americké úmluvy o lidských právech. Začátkem roku vydala OSN zprávu o stavu lidských práv v zemi, kde konstatovala prudké zvýšení míry jejich porušování. Týden před vraždou prezidenta došlo k zavraždění reportéra Diega Charlese, který se věnoval korupci, a novinářky Antoinette Duclaire, která se zaměřovala na práva žen. Oba byli zastřeleni neznámými pachateli.

K porušování lidských práv se opakovaně vyjadřují vedle OSN také neziskové organizace. Situací po smrti prezidenta se zabývala Rada bezpečnosti OSN. K politické nestabilitě a humanitární krizi se vyjádřil také šéf evropské diplomacie Josep Borrell, který vyjádřil pochyby ohledně schopnosti státu chránit své občany. České ministerstvo zahraničí na Twitteru důrazně odsoudilo vraždu prezidenta a vyzvalo k poklidnému, nenásilnému řešení politické krize.

K politické krizi se však přidává i krize humanitární. V důsledku srpnového zemětřesení potřebuje nejchudší americká země zejména jídlo a léky. Zemětřesení usmrtilo přes dva tisíce lidí a desítky tisíc jich připravilo o domov. Největší zemětřesení v roce 2010 zabilo přes 200 tisíc lidí a podnítilo dodnes trvající chudobu země.

Zdroje

- Amnesty International. Haiti: Justice for activists, protect relatives (4. srpna 2021) <https://www.amnesty.org/en/documents/amr36/4550/2021/en/>
- Česká televize. Prozatímní premiér Haiti Joseph odstoupí, moc předá rivalovi Henrymu (19. července 2021). <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3343010-prozatimni-premier-haiti-joseph-odstoupí-moc-preda-rivalovi-henrymu>
- Delegation of the European Union to Haiti. Haiti: Statement by High Representative/Vice-President Josep Borrell on the assassination of President Jovenel Moïse. (8. července 2021). https://eeas.europa.eu/delegations/haiti/101670/haiti-statement-high-representativevice-president-josep-borrell-assassination-president_en
- Human Rights Watch. Haiti: Investigate President's Killing (8. července 2021). <https://www.hrw.org/news/2021/07/08/haiti-investigate-presidents-killing>
- Le Conseil Electoral Provisoire. Mission. 2021. <https://www.cephaiti.ht/index.php/mission>
- Porter, Catherine and Nagourney, Eric. What is an 'état de siège'? No one seems quite sure. New York Times. (7. července 2021) <https://www.nytimes.com/2021/07/07/world/americas/haiti-etat-de-siege.html>
- The Guardian. The Guardian view on Haiti's turmoil: long-term solutions are needed, not an imported fix (25. července 2021) <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/jul/25/the-guardian-view-on-haitis-turmoil-long-term-solutions-are-needed-not-an-imported-fix>

THE HAITIAN TIMES. President of Haiti's highest court dies of COVID-19 (24. června 2021). <https://haitiantimes.com/2021/06/24/president-of-haitis-highest-court-dies-of-covid-19/>

Twitter Ministerstva zahraničních věcí ČR (7. července 2021) <https://twitter.com/mzvcr/status/1412762158946033666>

UN Integrated Office in Haiti and the Office of the High Commissioner for Human Rights. Unrest in Haiti: Their impact on Human Rights and the State's obligation to protect all citizens. https://www.ohchr.org/Documents/Countries/HT/Executive-summary_EN.pdf

UN News. Top UN Haiti envoy hails commitment to hold new elections (8. července 2021). <https://news.un.org/en/story/2021/07/1095542>

Washington Post. Haiti's presidential election postponed until November (12. srpna 2021) https://www.washingtonpost.com/world/haitis-presidential-election-postponed-until-november/2021/08/12/98062d84-fbc1-11eb-911c-524bc8b68f17_story.html

Fotografie

[1] Jovenel Moïse with Justin Trudeau - Lima, Peru - 2018 (40563706515), autor: Ministerio de Relaciones Exteriores from Perú, 14. dubna 2018, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0, editace: ořez.

[2] Claude Joseph, autor: Rency Inson Michel, 17. června 2021, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez.

Premiér Claude Joseph vedl zemi od dubna 2021 [2]

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce: Lucie Nechvátalová a Pavel Doubek

Mimořádný rok 2020 z pohledu výroční zprávy veřejného ochránce práv

Tereza Kuklová

Kancelář veřejného ochránce práv zveřejnila výroční zprávu za rok 2020. Věnuje se v ní nejvýznamnějším kauzám, které v uplynulém roce řešila, uvádí počty podnětů a stížností a přikládá také výčet navrhovaných legislativních změn. Jaký byl stav ochrany lidských práv v průběhu „pandemického“ roku 2020?

Současný veřejný ochránce práv, Stanislav Křeček, hned v úvodu zprávy označil rok 2020 za „mimořádný“ a zdůraznil, že se téměř celý nesl ve znamení pandemie onemocnění COVID-19, čemuž také odpovídala řada podnětů a stížností loňského roku.

Mezi nová témata patřil neobyčejný nárůst počtu stížností na rušení zájezdů cestovními kancelářemi a také zákazy návštěv v zařízeních, kde jsou lidé omezeni na svobodě. Nicméně vedle nich dále přetrvávají problémy, jimiž se Kancelář veřejného ochránce práv (dále jen „KVOP“) zabývá dlouhodobě.

Rok 2020 v číslech

Za rok 2020 obdržela KVOP celkem 7 926 podnětů, což je téměř o 100 podnětů více než v roce 2019. Podněty se týkaly především oblasti sociálního zabezpečení. Na základě přijatých podnětů bylo zahájeno 729 šetření, z toho 42 zahájila KVOP z vlastní iniciativy. Ukončeno bylo celkem 671 šetření, přičemž pochybení nebo diskriminace byly zjištěny v 490 případech.

V roce 2020 vznesla KVOP celkem 404 připomínek k 37 materiálům ministerstev, z čehož byla alespoň částečně přijata necelá polovina vypořádaných připomínek.

Z významných momentů roku 2020 lze připomenout zejména situace, kdy se KVOP zastala osob,

Práva dětí jsou jedním ze stěžejních témat výroční zprávy [1]

na něž nepřiměřeně tvrdě dopadala vydávaná protipandemická opatření. Např. v červenci 2020 KVOP zveřejnila zprávu popisující nepříznivé důsledky izolace, v níž se během pandemie ocitly osoby umístěné v zařízeních.

Legislativní doporučení za rok 2020

Výroční zpráva veřejného ochránce práv tradičně obsahuje návrhy řešení nedostatků současné právní úpravy, na které KVOP narazí při výkonu své činnosti. Tato řešení pak předkládá Poslanecké sněmovně ve formě legislativních doporučení.

Ve výroční zprávě za rok 2020 KVOP doporučila zvýšení odměn pěstounům na přechodnou dobu, neboť současná výše odměn neodpovídá náročnosti

jejich práce. Další legislativní doporučení se týkala např. zajištění důvěrnosti při poskytování zdravotních služeb vězňům a osobám zbaveným svobody policií.

Kritika kojeneckých ústavů

V jednom z legislativních doporučení se KVOP zaměřila na problematiku tzv. kojeneckých ústavů, do nichž jsou umísťovány děti do tří let věku. Tyto ústavy ovšem dětem nezaručují náležitou péči a ochranu. Ačkoli je za tento postup Česká republika dlouhodobě kritizována i na mezinárodní úrovni, až do nedávné doby nebyly podniknuty žádné kroky směrem k deinstitucionalizaci péče o malé děti. Ústavní péče by měla být až poslední variantou, přednost by měla mít péče v rodinném prostředí či v komunitním prostředí rodinného typu.

KVOP proto upozornila na nutnost novelizace dotčených zákonů [1] tak, aby byl stanoven věkový limit pro umísťování dětí do ústavní výchovy a současně posílena podpora komunitních služeb a zlepšeny podmínky pro výkon pěstounské péče.

Nicméně kojenecké ústavy by se již brzy mohly stát minulostí. Poslanecká sněmovna totiž začátkem srpna 2021 schválila novelu zákona o zdravotních službách, kterou následně předložila Senátu.[2]

Návštěvy v zařízeních během pandemie

Odbor rodiny, zdravotnictví a práce se v roce 2020 nejvíce zabýval podněty, které se týkaly návštěv pacientů a přítomnosti rodičů u nezletilých dětí ve zdravotnických zařízeních v době protipandemických omezení.

KVOP dosáhla např. zrušení plošného zákazu návštěv v dětském centru rodinného typu a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, neboť dospěla k závěru, že ani nouzový stav z důvodu pandemie není dostatečným důvodem pro takto tvrdý zásah do práv dětí a jejich rodin. KVOP také pomohla v případě jedenáctiletého chlapce, který si stěžoval na příliš striktní omezení návštěv rodičů v dětském domově, kde chlapec žije.

Další podněty se věnovaly např. návštěvám dětí v ústavní výchově či případem, kdy bylo dětem svěřeným do pěstounské péče nezákonně bráněno v kontaktu s rodiči a dalšími blízkými.

Cestovní zájezdy a stavební zákon

Na odbor sociálního zabezpečení se lidé v roce 2020 obraceli zejména kvůli invalidním důchodům. Zvýšil se také počet podnětů týkajících se dávek nemocenského pojištění, ošetřovného a příspěvku na bydlení.

Odbor veřejného pořádku zaznamenal více než 100% nárůst počtu podnětů týkajících se rušení cestovních zájezdů. KVOP tak poskytovala rady zákazníkům cestovních kanceláří, kteří nemohli odjet na zakoupený zájezd z důvodu pandemie. Na základě jednání KVOP s ministryní pro místní rozvoj ministerstvo následně vydalo metodické doporučení pro cestovní kanceláře.

Odbor stavebního řádu se opakovaně zapojoval do připomínkového řízení k jednotlivým koncepcím rekodifikace stavebního zákona. KVOP také zaslala otevřený dopis premiérovi, v němž jej upozornila na skutečnost, že v rámci legislativního procesu nebyla dodržena legislativní pravidla vlády.

Také odbor justice, migrace a financí řešil mnoho podnětů a stížností související s pandemickou situací v České republice. Projednávané kauzy zahrnovaly

[Děti by měly vyrůstat v rodinném prostředí \[2\]](#)

ly např. stížnosti na nastavení pravidel poskytování kompenzačního bonusu nebo dotací či komplikace z důvodu omezení přeshraničního pohybu.

Izolace a diskriminace během pandemie

Odbor dohledu nad omezováním osobní svobody vykonal v roce 2020 celkem 13 návštěv za účelem zjištění, jak protipandemická opatření zasáhla do fungování zařízení, kde se nacházejí osoby omezené na svobodu. KVOP se tak podívala do zařízení sociálních služeb, zařízení pro děti, psychiatrických nemocnic, vězeňských zařízení a zařízení pro cizince.

Ve většině případů přijatá opatření představovala přijatelný zásah do života pobývajících osob, přičemž nebylo zjištěno špatné zacházení. K výraznému omezení lidských práv ovšem docházelo v jednom z navštívených zařízení pro cizince, neboť tamější opatření proti nákaze byla až příliš omezující. KVOP o této skutečnosti informovala Ministerstvo vnitra, a to dokonce dvakrát, protože ani při druhé návštěvě onoho zařízení stále nebyla zjednána náprava.

Stížnosti adresované odboru rovného zacházení a diskriminace v roce 2020 se nejčastěji týkaly oblasti práce a zaměstnání (včetně podnikání), na druhém místě se ocitla oblast zboží a služeb. Někteří stěžovatelé se však na KVOP obraceli také z důvodu vládních opatření k předcházení šíření nemoci, jež považovali za diskriminační.

Odbor monitorování práv lidí s postižením pokračoval v mapování stavu ochrany práv lidí s postižením v České republice, k nimž se v roce 2020 přidala také nutnost sledování dopadů pandemie COVID-19. Nadto KVOP uspořádala na sociálních sítích malou informační kampaň na téma Mýty a fakta o opatrovnictví.

Závěrem

Ačkoli uplynulý rok 2020 znamenal nečekanou výzvu, Stanislav Křeček hned v úvodu výroční zprávy za rok 2020 uvedl, že je nesmírně hrdý na to, jak se k této výzvě Kancelář veřejného ochránce práv postavila.

Poznámky

- [1] Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění

pozdějších předpisů, a zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- [2] Mahdalová, Kateřina. *Konec krkavčího Česka. Co se rozhodli poslanci zrušit*. Seznam Zprávy. 6. 8. 2021.

Zdroje

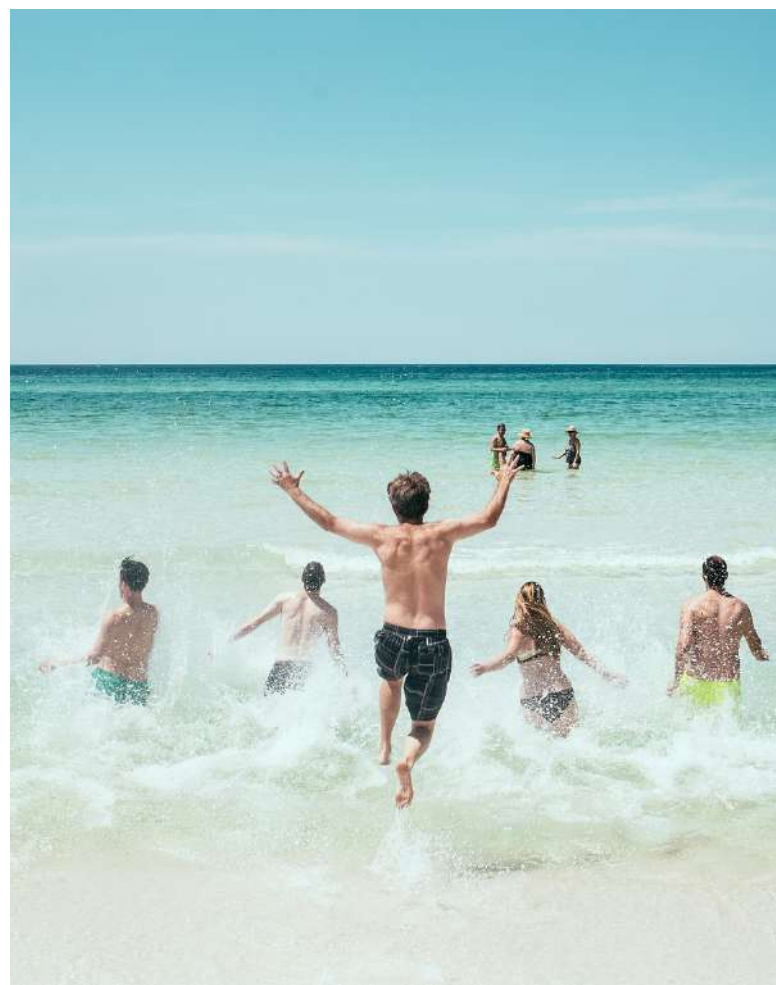
Mahdalová, Kateřina. *Konec krkavčího Česka. Co se rozhodli poslanci zrušit*. Seznam Zprávy. 6. 8. 2021 (https://www.seznamzpravy.cz/clanek/nejdrzsi-a-nejmene-efektivni-kojenecke-ustavy-se-v-cesku-stale-drzi-171482#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=zpravy.szhp.box&dop_req_id=x6i56thODJq-202108061230&dop_id=171482&source=hp&seq_no=1&utm_campaign=&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz).

Kancelář Veřejného ochránce práv. *Výroční zpráva o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2020*. Kancelář Veřejného ochránce práv. 1. 2. 2021 (https://www.ochrance.cz/dokument/2020/vy_roc_ni_zpra_va_2020.pdf).

Fotografie

- [1] Práva dětí jsou jedním ze stěžejních témat výroční zprávy, autor: isabelalvarez1, 10. duben 2016, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.
- [2] Děti by měly vyrůstat v rodinném prostředí, autor: milpek75, 24. červen 2014, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.
- [3] KVOP poskytovala rady zákazníkům cestovních kanceláří, autor: Pexels, 23. květen 2016, zdroj: Pixabay, CC0.

KVOP se zastala zákazníků cestovních kanceláří [3]

Nejvyšší správní soud už potřetí zrušil mimořádné opatření týkající se respirátorů

Daniela Petržílková

Nejvyšší správní soud svým rozsudkem opět pro nepřezkoumatelnost zrušil mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví zakazující pohyb a pobyt osob na určitých místech bez respirátorů. Podle Nejvyššího správního soudu ministerstvo dosavadní rozhodnutí soudu ignorovalo, a pokud v tom bude pokračovat i nadále, zruší soud příště obdobné opatření ke dni právní moci rozsudku nebo dokonce i zpětně.

Zrušené mimořádné opatření vydalo Ministerstvo zdravotnictví („ministerstvo“) dne 29. 6. 2021 na základě § 69 odst. 1 písm. i) a odst. 2 zákona o ochraně veřejného zdraví. Byl jím všem osobám zakázán pohyb a pobyt na uvedených místech bez ochranných prostředků dýchacích cest (typicky respirátor nebo nanorouška). Výjimku z tohoto opatření dostaly určité skupiny osob, např. děti.

Navrhovatel, který se domáhal zrušení mimořádného opatření, argumentoval jeho nepřiměřeností. Trpí onemocněním dýchacích cest, má závažné dýchací problémy a povinnost nosit respirátor na něj proto dopadala velmi tíživě. Opatření totiž neumožňovalo žádnou výjimku např. pro osoby s vážným plicním onemocněním.

Opatření bylo opět nepřezkoumatelné

Navzdory tomu, že navrhovatel po Nejvyšším správním soudu („NSS“) výslovně žádal, aby opatření posoudil z hlediska jeho rozporu se zákonem a z hlediska proporcionality, NSS se k tomuto věcnému posouzení nedostal a zrušil napadené opatření pro nepřezkoumatelnost. Uvedl přitom, že není možné hodnotit obsah opatření, když není náležitě odůvodněné.

NSS odkázal na ustanovení § 3 odst. 2 pandemického zákona, které se vztahuje i na opatření vydávaná ministerstvem na základě zákona o ochraně veřejného zdraví. Podle § 3 odst. 2 musí ministerstvo v odůvodnění mimořádného opatření zohlednit 1) aktuální analýzu epidemiologické situace one-

V ČR stále existuje povinnost nosit ochranu dýchacích cest [1]

mocnění COVID-19; 2) konkrétní míru rizika spojeného s vymezenými činnostmi, oblastmi či jinými charakteristikami a 3) přiměřenost zásahu do práv a oprávněných zájmů právnických a fyzických osob.

V odůvodnění je třeba zhodnotit dopad na různé skupiny osob

Podle NSS odůvodnění mimořádného opatření sice obsahovalo aktuální analýzu epidemiologické situace, zcela však absentovaly úvahy o konkrétní míře rizika spojené s vymezenými činnostmi a ministerstvo se ani nezabývalo přiměřeností zásahu do práv určitých skupin osob.

NSS tak označil napadené opatření za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Nebylo totiž jasné, jak ministerstvo zohlednilo rizika plynoucí z nošení ochranných prostředků u různých skupin osob, mj. u těch, co mají závažné zdravotní onemocnění, a nošení respirátorů jim proto působí zdravotní obtíže.

NSS uvedl, že v novém opatření musí ministerstvo u takových osob zvážit rizika a přínosy plynoucí z nošení respirátoru, a to zejména u těch osob, které byly zároveň naočkovány nebo onemocněly COVID-19 prodělaly. Pokud ministerstvo bude nadále trvat na tom, že není možné pro takové skupiny osob udělit výjimku, musí to v mimořádném opatření řádně odůvodnit.

Ministerstvo odůvodnění mechanicky kopírovalo

Zároveň se NSS v rozsudku pozastavil nad tím, že je „až zarážející, že odpůrce přes opakované výtky soudu nepřistoupil k vypracování nového odůvodnění (...), a naopak nadále „recykluje“ odůvodnění, které soud opakovaně označil za nedostatečné a za rozporné se zákonem“.[1] NSS poznamenal, že ministerstvo odůvodnění v nových opatřeních mechanicky kopíruje z již zrušených opatření.

V posuzované věci shledal NSS i částečný rozpor výroku s jeho odůvodněním. Navzdory tomu, že podle výroku opatření mohly být jako dostatečná ochrana dýchacích cest považovány nanoroušky, odůvodnění takový výklad naopak vylučovalo. Kromě nepřezkoumatelnosti tak NSS označil opatření rovněž za nesrozumitelné.

V závěru rozsudku NSS ministerstvu „pohrozil“, že pokud bude v „recyklaci“ odůvodnění pokračovat, zruší příště opatření již ke dni právní moci rozsudku, nebo dokonce i zpětně ke dni účinnosti mimořádného opatření. Doposud totiž NSS vždy nechával ministerstvu několikadenní lhůtu, aby na výtky soudu zareagovalo a pochybení týkající se odůvodnění napravilo vydáním nového opatření.

Ministerstvo varování vyslyšelo

Ministerstvo obratem vydalo nové mimořádné opatření, do kterého už zakotvilo výjimku z nošení respirátorů pro osoby, které „nemohou mít ze závažných zdravotních důvodů nasazen ochranný prostředek dýchacích cest (...), a jsou schopny tuto skutečnost prokázat lékařským potvrzením (...).“[2] Nové opatření obsahuje i rozšířené odůvodnění, ve kterém se ministerstvo vypořádává i s mírou rizika pro jednotlivé skupiny osob a přiměřeností zásahu do jejich práv a svobod.

Je otázkou, zda bude rozšířené odůvodnění soudu stačit a bude se příště konečně zabývat i věcným posouzením jednotlivých ustanovení mimořádného opatření z hlediska jejich přiměřenosti.

Vymáhání pokut uložených na základě nezákonného opatření

Opakované rušení mimořádných opatření ze strany soudu vede z povahy věci k právní nejistotě adresátů právních norem. Zároveň ale dochází i k narušování důvěry ve vymáhání jednotlivých protiepidemických opatření. Např. podle ústavního právníka Jana Wintera budou soudy v budoucnu rušit rozhodnutí o pokutách uložených lidem pro nenošení roušek, pokud bylo mimořádné opatření ukládající takovou povinnost ze strany NSS pro nezákonnost zrušeno.

Poznámky

[1] Bod 29 rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. července 2021, č. j. 8 Ao 17/2021-68.

[2] Mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví ze dne 30. července 2021, č. j. MZDR 15757/2020-56/MIN/KAN

Zdroje

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. července 2021, č. j. 8 Ao 17/2021 – 68

Švihel, Petr. Čermáková, Anežka. Pokuta za to, že nemáte test? Soud nejspíš vyhrajete, míní právníci. Seznamzpravy.cz. 14. 5. 2021 (<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/pokuta-za-to-ze-nemate-test-velka-sance-ze-soud-vyhrajete-mini-pravnici-154463>).

Fotografie

[1] Man and mask COVID19 pandemic, autor: Shanluan, 14. května 2020, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez.

[2] Nejvyšší správní soud ČR I, autor: Millenium187, 17. července 2011, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0, editace: ořez.

Nejvyšší správní soud opět zrušil opatření ministerstva [2]

Tempel proti České republice – doživotně odsouzený muž uspěl u ESLP

Nikola Sedláková

Česká republika neuspěla u Evropského soudu pro lidská práva, který se postavil na stranu doživotně odsouzeného Roberta Tempela. Dle rozhodnutí ESLP došlo k porušení práva na spravedlivý proces. Ústavní soud případ znovu otevřel.

Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl v roce 2003 odsouzen na doživotí za dvojnásobnou vraždu. Trestného činu vraždy se měl dopustit 20. srpna 2001 večer, kdy pod záminkou koupě ojetého automobilu za 400 tisíc korun vylákal dva muže na lesní parkoviště u Hruškové na Sokolovsku. Dle rozsudku měl obžalovaný oba muže zavraždit a jejich těla měl následující den zakopat za asistence dalšího muže, který tento trestný čin později ohlásil na policii. V trestním řízení byl tento muž považován za klíčového svědka. Obžalovaný po celou dobu vinu popíral, opakovaně tvrdil, že je nevinný a že trestný čin spáchal výše zmíněný klíčový svědek.

Vrchní soud v Praze celkem čtyřikrát zrušil zproštlující rozsudek Krajského soudu v Plzni kvůli údajným nedostatkům v hodnocení důkazů, načež mu věc odňal a přikázal ji k rozhodnutí jinému soudu – Krajskému soudu v Praze. Krajský soud v Praze v roce 2008 stěžovatele shledal vinným ze spáchání trestného činu vraždy a byl mu stanoven trest odnětí svobody na doživotí. Ačkoliv se stěžovatel proti danému rozhodnutí odvolával a taktéž se opětovně obracel na Ústavní soud, jeho stížnosti byly zamítnuty.

Rozsudek ESLP

Stěžovatel podal v roce 2012 stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva („ESLP“), který ve svém rozsudku z června 2020 shledal, že soudy postupovaly v rozporu s čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o lidských právech. ESLP ve svém verdiktu konstatoval, že Česká republika upřela stěžovateli právo na spravedlivý proces a že řízení trvalo nepřiměřeně

Soudní síň Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku [1]

dlouho (v souhrnu deset let a jeden měsíc). ESLP rovněž uvedl, že Česká republika má stěžovateli vyplatit odškodné v součtu zhruba 13 000 EUR. Štrasburský soud dokonce Českou republiku zkritizoval za „významné selhání justice“ při projednávání Tempelova případu. JUDr. Jakub Kříž, obhájce Tempela, konstatoval následující: „*Jedná se o první případ doživotně odsouzeného muže, u něž shledal ESLP v řízení proti ČR porušení práva na spravedlivý proces. Případ poukazuje na systémovou disfunkci trestního soudnictví.*“

Odůvodnění rozhodnutí ESLP – selhání české justice

Dle rozsudku ESLP nebylo řízení spravedlivé, neboť některé důkazy nebyly soudy posuzovány objektivně. Odvolací soud (Vrchní soud v Praze) projednávaný případ odňal příslušnému soudu (Kraj-

skému soudu v Plzni) a přidělil ho soudu jinému (Krajskému soudu v Praze), který při posuzování věrohodnosti klíčového svědka přijal za svůj názor odvolacího soudu, přestože svědka sám nikdy nevyslychal. Zjevný tak byl tlak odvolacího soudu na prvostupňový senát, který v zásadě posuzoval důvěryhodnost některých důkazů, ačkoliv je sám neprovedl.[1]

ESLP také vrchnímu soudu vytýkal, že se opakovaně odvolával na použití § 262 trestního řádu,[2] ačkoliv by se toto ustanovení mělo aplikovat především za předpokladu, že jsou dány „zřetelné, zřejmé a bezpochybné důvody pro takový postup a existence těchto důvodů byla jednoznačně prokázána“. Rozhodnutí podle § 262 trestního řádu by mělo být zcela výjimečné, avšak vrchní soud jej uplatňoval tak dlouho, než Krajský soud v Praze, kterému byla nakonec věc postoupena, neobvinil stěžovatele z vraždy. Krajský soud v Praze následně obviněného odsoudil k doživotnímu trestu odnětí svobody.

ESLP ve svém verdiktu rovněž zdůrazňoval nepřiměřenost délky řízení. Na celkovou délku řízení mělo velký vliv především opakované rušení rozsudků soudu prvního stupně soudem nadřízeným a neustálé vracení věci k opětovnému projednání. Ačkoliv dané řízení lze do určité míry považovat za složité, rozhodně tím nelze ospravedlnit dobu jeho trvání v délce 10 let a 1 měsíce. Lze tedy konstatovat, že délka řízení byla opravdu nepřiměřená. V obou výše zmíněných důvodech je očividné porušení čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o lidských právech a byly hlavním důvodem ke znovuotevření této kauzy.

V listopadu 2020 nabyl rozsudek ESLP právní moci a závaznosti. Stěžovatel tak byl oprávněn podat k Ústavnímu soudu návrh na povolení obnovy řízení ve věcech jeho ústavních stížností.

Co plyne z rozhodnutí Ústavního soudu?

Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 29. července 2021 konstatoval, že na základě rozsudku ESLP a po revidování svých starších odmítavých rozhodnutí došlo k porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o lidských právech a nařídil znovu otevřít Tempelovu kauzu.

Ústavní soud vrátil věc do fáze po čtvrtém zproš-
tující rozsudku soudu prvního stupně (Krajský

soud v Plzni). Kvůli odvolání podanému státním zástupcem se bude nyní případem znovu zabývat Vrchní soud v Praze. Stěžovatel však i nadále zůstává ve vězení za dosud nevykonaný trest uložený v jiné věci.

Poznámky

- [1] Řízení u odvolacího soudu, § 263 odst. 7: „Z hlediska změny nebo doplnění skutkových zjištění odvolací soud může přihlížet jen k důkazům, které byly provedeny ve veřejném zasedání před odvolacím soudem; tyto důkazy hodnotí v návaznosti na důkazy provedené soudem prvního stupně v hlavním líčení. Odvolací soud je vázán hodnocením těchto důkazů soudem prvního stupně s výjimkou těch důkazů, které odvolací soud sám ve veřejném zasedání znovu provedl.“
- [2] Podle § 262 trestního řádu je odvolací soud oprávněn, vrátí-li věc k novému projednání a rozhodnutí soudu prvního stupně, nařídít projednání a rozhodnutí v jiném složení senátu. Taktéž může nařídít, aby byla věc projednána a rozhodnuta jiným soudem stejného stupně a druhu v jeho obvodě.

Zdroje

- [1] Sedláčková, Číhalíková Miroslava. Ústavní soud opět otevřel případ doživotně odsouzeného muže, který uspěl u Evropského soudu pro lidská práva. Ústavní soud. 29. července 2021. (<https://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-opet-otevrel-pripad-dozivotne-odsouzeneho-muze-ktery-uspel-u-evropskeho-soudu-pro-lidska-prava>).
- [2] Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. února 2021, sp. zn. Pl. ÚS 110/20.
- [3] Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. června 2020, věc Tempel proti České republice, stížnost č. 44151/12 ([http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/622E-67BBA23F4400C12585F80046E484/\\$file/Tempel_CZ-rozsudek.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/622E-67BBA23F4400C12585F80046E484/$file/Tempel_CZ-rozsudek.pdf?open&)).

Fotografie

- [1] Courtroom European Court of Human Rights 02, autor: Adrian Grycuk, 8. října 2014, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0 PL, editace: ořez.
- [2] Praha-Smíchov-Justiční-palác20111203, autor: Jirka23, 3. prosince 2011, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0, editace: ořez.

Krajský soud v Praze [2]

Průlomový nálezk k přezkumu rozhodnutí o uložení kázeňského trestu pokuty ve výkonu trestu odnětí svobody

Jana Koblasová

Ústavní soud se nedávno zabýval návrhem Nejvyššího správního soudu na zrušení jednoho z ustanovení zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Průlomové rozhodnutí, kterým Ústavní soud částečně návrhu vyhověl, dává naději odsouzeným, že se budou moci soudně bránit proti uložení kázeňského trestu pokuty.

V dané věci Městský soud v Praze odmítl žalobu proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu pokuty, protože dle něj toto rozhodnutí nepodléhá přezkumu a jde tak o nepřípustnou žalobu. To, že rozhodnutí nepodléhá přezkumu soud opřel o § 52 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

Žalobce proti usnesení městského soudu podal kasační stížnost. Nejvyšší správní soud při předběžném projednání věci uzavřel, že nepřípustnost soudního přezkumu podle ustanovení § 52 zákona o výkonu trestu odnětí svobody u rozhodnutí, jímž může být uložena pokuta až do výše 5000 Kč jako kázeňský trest, je v rozporu s právem na spravedlivý proces, a tedy s ústavním pořádkem. Proto věc předložil Ústavnímu soudu s návrhem na zrušení výše citovaného ustanovení.

Napadené ustanovení zní následovně: *Přezkoumávání rozhodnutí o uložení kázeňských trestů podle § 46 odst. 3 písm. e) až h) a rozhodnutí o zabránění věci se lze domáhat u soudu za podmíněk stanovených zvláštním právním předpisem ve stejném rozsahu, v jakém je takový přezkum možný v řízení o přestupku. Rozhodnutí vydaná v kárném řízení, kterými byly uloženy kázeňské tresty podle § 46 odst. 3 písm. a) až d) a i), nepodléhají přezkoumávání soudu.*

Meritorní přezkum

Podle čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv má každý právo na to, aby jeho záležitost byla projednána spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě před nezávislým nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhoduje o občanských

Ilustrační fotografie [1]

právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoliv trestného obvinění proti němu. Právu na spravedlivý proces se věnuje bohatá judikatura Evropského soudu pro lidská práva.

V rozhodnutí Engel a ostatní proti Nizozemsku [1] byl stanoven test, který se aplikuje při posouzení povahy sankce a stanoví hranice mezi trestní a disciplinární sankcí. Významným kritériem je zde podstata deliktů, zejména přísnost sankce. Podle soudu se stát nemůže vyhnout povinnosti zajistit spravedlivý proces jen tím, že kvalifikuje trest jako kázeňský.

Podle čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod se může každý obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Vždy však musí být přezkoumatelné rozhodnutí týkající se základních práv a svobod.

Dodržením práva na spravedlivý proces se Ústavní soud zabýval v souvislosti s rozhodnutími o pořádkových pokutách. V jednom z předchozích rozhodnutí [3] konstatoval, že nelze odeprít přezkum rozhodnutí orgánu veřejné správy, pokud jde o rozhodnutí, která se týkají základních práv a svobod.

Ústavní soud se taktéž již dříve vyjádřil k soudnímu přezkumu rozhodnutí vydaných v kázeňském řízení během výkonu trestu odnětí svobody a zrušil ustanovení zákona o výkonu trestu odnětí svobody, které znělo: *nestanoví-li tento zákon jinak, nepodléhají rozhodnutí vydaná v kázeňském řízení přezkoumávání soudu.*

Dle Ústavního soudu je paušální vyloučení rozhodnutí vydaných v kázeňském řízení ze soudního přezkumu bez jakékoliv rozlišení, v jaké míře zasahují do základních lidských práv, v rozporu s právem na soudní ochranu dle čl. 36 Listiny a s právem na spravedlivý proces podle čl. 6 Úmluvy. Cílem není dosáhnout soudního přezkumu u všech kázeňských trestu, ale pouze u takových, které zasahují výrazným způsobem do osobní integrity odsouzeného.

Rozhodnutí týkající se základních práv

Právo na soudní ochranu je podle Ústavního soudu jedním ze základních znaků právního státu. Čl. 36 odst. 2 Listiny stanoví obecnou možnost přezkumu rozhodnutí orgánu veřejné správy soudem. Zákon sice může některá rozhodnutí vyloučit, avšak vždy musí být přezkoumatelná rozhodnutí, která se týkají základních lidských práv a svobod.

Zásadní otázkou tak je, zda rozhodnutí o uložení kázeňského trestu pokuty je rozhodnutím, které se dotýká základních práv a svobod. Ústavní soud dovodil, že je tomu tak. Během výkonu trestu jsou odsouzení povinni podrobit se omezení práv a svobod, jejichž výkon je v rozporu s účelem trestu, nebo které nemohou být uplatněny vzhledem k výkonu trestu. Práva, kterých je odsouzený ve výkonu trestu zbaven, jsou taxativně vymezena zákonem.

Další omezení jsou již nad rámec omezení taxativně vypočtených v zákoně. Takovým dalším omezením může být i některé rozhodnutí o kázeňském trestu. Je jím například rozhodnutí, kterým je uložen kázeňský trest pokuty, neboť takové omezení se týká ústavně zaručeného práva vlastnit majetek. Proto takové rozhodnutí nemůže být vyloučeno ze soudního přezkumu.

Závěr

Věta druhá napadeného ustanovení § 52 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody je v rozpo-

ru s ústavním pořádkem, konkrétně s právem na přístup k soudu. Na základě výše uvedených důvodů je dle Ústavního soudu napadené ustanovení v rozporu s čl. 36 odst. 2 Listiny. Proto bylo návrhu v části vyhověno [4] a dnem vyhlášení nálezů ve Sbírce zákonů bylo zrušeno ustanovení § 52 odst. 4 věty druhé zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

Poznámky

- [1] Rozhodnutí ESLP ze dne, č. 5100/71, Engel a ostatní proti Nizozemsku.
- [2] Nález Ústavního soudu ze dne 2. června 1999, Pl. ÚS 29/98.
- [3] Nález Ústavního soudu ze dne 29. září 2010, Pl. ÚS 32/08.
- [4] Nedošlo ke zrušení celého odstavce, jak navrhoval NSS, ale pouze části tohoto odstavce.

Zdroje

Nález Ústavního soudu ze dne 27. července 2021, sp. zn. Pl. ÚS 112/20.

Ústavní soud. Ústavní soud zrušil ustanovení vylučující soudní přezkum rozhodnutí o uložení kázeňského trestu pokuty ve výkonu trestu odnětí svobody, 29. července 2021. [Tisková zpráva] (<https://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-zrusil-ustanoveni-vylucujici-soudni-prezkum-rozhodnuti-o-ulozeni-kazenskeho-trestu-pokuty-ve-vykonu-trestu-odneti-svobody?fbclid=IwAR3uaK2D3QQW9EHf-3v73qVhk1fJFBgNT8ltCNtmVDxXz6-3p7n-KC4gUlqE>).

Zákon č. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.

Fotografie

- [1] Jedemann braucht Bargeld, autor: Kurt Stocker, 8. ledna 2021, zdroj: Flickr, CC BY 2.0, editace: ořez.
- [2] Ilustrační fotografie. Lashkar Gah Central Prison, autor: Defence Images, 10. října 2010, Flickr, CC BY-NC 2.0, editace: ořez.

Ilustrační fotografie [2]

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Kristýna Žábojníková

Vnitrostátní právo

Redakce. Návrh skupiny poslanců na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony. Právní rozhledy 13-14/2021

Svoboda, K. Otazníky nad kolizním opatrovníkem dítěte v exekuci na výživné. Právní rozhledy 13-14/2021

Syrový, I. Povinnosť policajta vyjadrovať sa nestranne ako obmedzenie slobody prejavu. Justičná revue 6-7/2021

Šťastný, O. Rozhovor s bývalým nejvyšším státním zástupcem Pavlem Zemanem, Státní zastupitelství 4/2021

Šťastný, O. Rozhovor s místopředsedou Ústavního soudu Jaroslavem Fenykem. Státní zastupitelství 3/2021

Zimmer, J. Fürst, T. Hauser, T. Důkazní váha biometrického podpisu závisí na kvalitě použitého dotykového zařízení a na dostupnosti úplných podpisových dat. Právní rozhledy 13-14/2021

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

Bálintová, M. Je povinné očkovanie porušením ľudských práv? Európsky súd pre ľudské práva odpovedá. Justičná revue 6-7/2021

Sotolářová, S. D. Zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce a ochrana finančních zájmů EU. Právní rozhledy 13-14/2021

Štoudek, M. Space Act of 2015. Politologická revue 1/2021

Záhora, J. Znásilnenie v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva. Justičná revue 5/2021

Zastupování a participace dítěte v řízení o úpravě péče a styku a zastupování dítěte v řízení před Soudem. Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva 2/2021

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

Bermant, A. How Should Europe Address Iran's Missile Proliferation Activities? Policy paper, Ústav mezinárodních vztahů 20. 7. 2021

Eichler J. NATO po skončení studené války. Vojské rozhledy 2/2021

Havlíček, P. Zahraniční politika jako tradiční silná stránka České republiky: Východní partnerství a západní Balkán. Mezinárodní politika 21. 6. 2021

Horký-Hlucháň, O. Daniel J. Ditrych O. Building up Cybersecurity Policies in the Visegrad Region: Which Cooperation? Policy paper, Ústav mezinárodních vztahů 24. 6. 2021

Janebová, P. Předsednické trio Francie, České republiky a Švédska: ČR musí ukázat, že je důvěryhodný partner. Mezinárodní politika 28. 6. 2021

Solik, M. Graf, J. Krize ve Venezuele. Politologická revue 1/2021

Záhořík, J. Analýza: Od Nobelovy ceny míru k válce: Etiopie na rozcestí? Mezinárodní politika 2/2021

Redakce Bulletinu

Editor: Jan Lhotský

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

JUDr. Ing. Jan Lhotský, Ph.D., E.MA

Jan je vedoucím Centra pro lidská práva a demokracii. Po vystudování práva a ekonomie pokračoval v doktorském studiu mezinárodního práva. Vystudoval rovněž lidskoprávní program E.MA v italských Benátkách a rakouském Grazu. Pracoval v advokacii i v právním oddělení Evropské služby pro vnější činnost v Bruselu. Poté působil jako Visiting Professional u soudního senátu Mezinárodního trestního soudu v Haagu a následně jako právník u Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Nyní působí v Kanceláři veřejného ochránce práv a Centru mezinárodního práva Ústavu mezinárodních vztahů v Praze. V rámci mezinárodního práva se specializuje především na lidská práva a mezinárodní trestní právo.

Stážisté:

Tomáš Münzberger: Tomáš dokončuje magisterské studium oboru Právo a právní věda na Karlově univerzitě v Praze. Zabývá se především ochranou lidských práv a mezinárodním právem veřejným. Během studia nabyl pracovní zkušenosti v azylovém právu a právu životního prostředí. Zajímá se o mezinárodní politiku a antropologii práva.

Alžběta Dvořáková: Alžběta momentálně studuje Bezpečnostní a strategická studia a Mezinárodní vztahy na Fakultě sociálních studií MU. Absolvovala stáž v organizaci La Strada Česká republika nebo spolupráci s Most ProTibet. Oblastmi jejího zájmu je problematika obchodování s lidmi, zločiny proti lidskosti a porušování lidských práv v ozbrojených konfliktech.

Mgr. Jakub Hedl: Jakub je absolventem Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. V průběhu studia se zúčastnil stáže na ministerstvu zahraničí a specializoval se v azylovém právu. V současné době pracuje na Ministerstvu školství. Zaměřuje se na oblast mezinárodního trestního práva a práva ozbrojených konfliktů. Mezi jeho koníčky patří historie, filmy a organizace letního tábora.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Monika Hanych, Ph.D., LL.M.

Vystudovala právo, žurnalistiku a sociologii na Masarykově univerzitě a lidská práva na Tilburg University v Nizozemsku. Pracuje v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před Evropským soudem pro lidská práva. Je členkou výboru Rady Evropy pro umělou inteligenci a lidská práva.

Mgr. Hubert Smekal, Ph.D.

Hubert vystudoval právo a evropskou integraci, působí na Fakultě sociálních studií, Mezinárodní politologickém ústavu a v Ústavu pro otázky soudnictví PrF MUNI. Akademický rok 2010-2011 strávil jako držitel Fulbrightova stipendia výzkumem judicializace politiky na UC Berkeley. Přednášel o lidských právech v Číně či v Ruské federaci. Hubert byl v letech 2013 až 2020 členem Rady vlády pro lidská práva.

Stážisté:

Barbora Bromová: Barbora v současnosti studuje na univerzitě v Amsterdamu, kde se v rámci multidisciplinárního programu blíže zaměřuje na evropské a mezinárodní právo. Věnuje se také spolupráci s fondem UNICEF a podpoře nezávislé žurnalistiky v Evropě v rámci European Press Prize.

Martin Míšek: Martin studuje Evropská studia a Mezinárodní vztahy na Fakultě sociálních studií MU. Během studia absolvoval stáž na Ministerstvu zahraničních věcí. S lidmi si rád popovídá o funkci současné Evropské unie. Mimoto se věnuje neformálnímu vzdělávání v rámci programu Erasmus+.

Eliška Hůlová: Eliška je studentkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Uplynulý akademický rok ale strávila studiem na univerzitě v Utrechtu v rámci programu Erasmus+. Zajímá se především o ochranu lidských práv na evropské úrovni a o problematiku tranzitivní spravedlnosti.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Editace článků sekce:

Mgr. Nela Černota

Nela vystudovala právo na PF UK a zajímá se o mezinárodní právo a lidská práva. Strávila jeden semestr na Mexické Národní Autonomní Univerzitě (UNAM) v Mexiku, kde také absolvovala stáž na velvyslanectví ČR. Absolvovala stáže u Mise Organizace amerických států pro podporu mírového procesu v Kolumbii a u Evropského soudu pro lidská práva. Během studijního pobytu na Univerzitě v Heidelbergu pracovala v Max Planck Institutu pro srovnávací veřejné právo a mezinárodní právo.

Stážisté:

Bc. Aneta Navrátilová: Aneta je studentkou magisterského programu Evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. V uplynulém semestru pobývala na Erasmu v polské Wroclawi. Ve svých pracích a článcích se často soustředí na problematiku brexitu a budoucího vztahu mezi EU a Británií, pozici zemí V4 v EU, nebo na právní a institucionální rámec EU.

Iva Turanová: Iva studuje právo na Prf MU. Zájem o zahraničněpolitické dění, situaci v Číně a stav lidských práv ve světě prohloubila při studijních pobytech v Číně a Francii. Během studia absolvovala stáž v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před SDEU a v oblasti diplomacie v New Yorku, Pekingu a Dillí. Působí jako lektorka v Amnesty International.

Kristýna Zábojníková: Kristýna je studentkou posledního ročníku práv na PF UPOL. Zaměřuje se na mezinárodní mechanismy na ochranu lidských práv a mezinárodní vztahy. Během svého studia absolvovala stáž na Stálé misi ČR při OSN v Ženevě a nyní na Ministerstvu zahraničních věcí se zaměřením na kybernetickou bezpečnost. Působí v Amnesty International.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lucie Nechvátalová, E.MA

Lucie vystudovala právo na Právnické fakultě MU a lidská práva a demokratizaci na EIUC v Benátkách a Univerzitě de Strasbourg. Stážovala v OSN, u ESLP a u Veřejného ochránce práv. Působí na Nejvyšším správním soudě jako asistentka soudce. Věnuje se především evropskému systému ochrany lidských práv, konkrétně zákazu špatného zacházení, pozitivním povinnostem států a odškodňování.

Mgr. Pavel Doubek, Ph.D.

Pavel vystudoval doktorské studium na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Pracoval v Kanceláři Ombudsmana a na Úřadu Vlády ČR. V roce 2019 se v rámci postdoktorského programu podílel na zřizování národního preventivního mechanismu na Taiwanu.

Stážisté:

Jana Koblasová: Jana studuje na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a zajímá ji ústavní právo a lidská práva. V roce 2020 absolvovala stáž u Okresního soudu v Trutnově na civilním úseku.

Mgr. Bc. Daniela Petržílková: Daniela je absolventkou PrF MU a FSS MU. Pracuje na trestním úseku Vrchního soudu v Praze. Má za sebou stáže u Stálé mise ČR při OSN v Ženevě a na Úřadě vlády.

Tereza Kuklová: Tereza je studentkou třetího ročníku Právnické fakulty v Brně. Zajímá se o problematiku ochrany lidských práv, ústavní a uprchlické právo. Zúčastnila se Školy lidských práv 2020.

Bc. Nikola Sedláková: Nikola studuje Evropská studia na FSS MU. Během studia absolvovala stáž v Bruselu. Působí na pozici immigration assistant v advokátní kanceláři Petyovsky & Partners.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokracii

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci
e-mail info@centrumlidskaprava.cz | web www.centrumlidskaprava.cz
Redakční rada Jan Lhotský (editor), Hubert Smekal, Monika Hanych, Nela Černota,
Lucie Nechvátalová, Pavel Doubek Kontakt na editora jan.lhotsky@centrumlidskaprava.cz
Sazba Nikola Sedláková | ISSN 1804-2392.